

Георги Петков (Пловдив, България)

ЗА СЪСТАВА НА ДВА РЪКОПИСА, СЪДЪРЖАЩИ *СТИШЕН ПРОЛОГ* ЗА ЦЯЛАТА ГОДИНА

В историята на старите славянски литератури има различни сборници с устойчив или относително устойчив състав. Сред тях особено място заема *Стишиният пролог*. Той съдържа проложни (кратки) жития и проложни стихове, както и упоменания за светци и църковни празници, подредени според църковния устав за цялата година. В научната литература са изследвани редица проблеми, свързани с възникването и разпространението на *Стишиният пролог* в българската, сръбската и руската ръкописна традиция. Най-важните от тях са тези, които са свързани с неговите преводи и редакции. В досегашните изследвания са установени два превода – български и сръбски. За пръв път проблемът за превода на *Стишиният пролог* от гръцки език е поставен от А. И. Яцимирски, който смята, че има два български превода, направени независимо един от друг на основата на два сръбски преписа от XVI в. (Яцимирский 1916: 41–42). След него Д. Богданович изследва девет сръбски преписа на *Стишиният пролог* в сбирката на манастира Дечани и установява два сръбски превода (Богдановић 1975: 56). Напоследък учениците приемат, че на Балканите са възникнали два независими превода – български и сръбски (Турилов 1978: 39–44; Петков 2000: 14; Чистякова 2008: 21; Тасева 2016: 420; Тихова 2020: 13). Специално внимание на сръбския превод е отделено в статията на Л. Тасева, която очертава локализацията на неговото възникване и разпространение (Тасева 2021). За един от двата превода на *Стишиният пролог* в някои изследвания са употребени топонимичните названия „гърновски превод“ (Петков 2000: 27; Стойкова 2016: 360; Радуловић 2019: 478) и „атонско-гърновски“ (Тасева 2006: 174–175). Има изказано становище за съществуването на трети превод, наречен минеен (Тасева 2006: 170, срв. и бел. 9; Турилов 2012: 562). Основания за него са намерени в изследванията на А. Стойкова на трите превода на *Проложното житие на св. Георги Победоносец*, включено в състава на *Стишиният пролог* (Стойкова 2002: 157–161). Установените от нея факти за три превода на житието на св. Георги Победоносец не позволяват да се твърди,

че има трети минеен превод. Освен това и в последното си изследване на агиографските произведения в южнославянската средновековна традиция А. Стойкова не говори за трети минеен превод на *Стишния пролог* (Стойкова 2016: 363). М. В. Чистякова също смята, че не трябва да говорим за трети превод на *Стишния пролог*: „В любом случае говорить о целостном минейном переводе Стишного пролога не придется, на данный момент известны лишь южнославянские служебные и праздничные минеи, последовательно дополненные краткими житиями в новом переводе Простого пролога“ (Чистякова 2018: 445). *Стишният пролог* е с относително устойчив състав, тъй като е агиографски сборник с отворена структура. На славянска почва неговият византийски стандартен състав съзнателно е разширяван с проложни текстове за български, сръбски и руски светци, както и с известен брой назидателни и повествователни съчинения (Петков 2000: 89–104).

Двата превода на *Стишния пролог* са достигнали до нас в пет основни редакции: една българска – Търновска (Кожухаров 1977: 46; Турилов 1978: 42; Иванова 1979: 9; Петков, Спасова 2008 1: 8), две сръбски – Лукиева и Варламова (Богдановић 1975: 37–72), и две руски – Московска и Новгородска (Жуковская 1983: Табл. 2). Според М. В. Чистякова в Русия се оформят четири редакции: новгородска, киевска, московска и кирило-белозерска (Чистякова 2012: 33), което е станало „на основе сербского списка болгарского перевода“ (Чистякова 2018: 441). И тъй като при употребата на термините *п р е в о д* и *р е д а к ц и я* на *Стишния пролог* има съществена разлика, то при тяхното окончателно изясняване са важни не само изследванията на състава на *Стишния пролог*, но преди всичко на езика на текстовете. Определянето на даден превод като български, сръбски или руски е научно безспорно само ако се основава на езикови критерии. Включването на топонимични, кодикологични и езикови параметри на едно равнище затруднява отговора на въпроса на какъв език е извършен преводът. При решаването на проблемите с преводите и редакциите са наложителни допълнителни лингво-текстологически изследвания на *Стишния пролог*, още повече че вече има достатъчна текстова база. Разбира се, че не всички преписи са проучени цялостно, което не позволява все още да се очертае пълната картина на историята на *Стишния пролог*.

В ръкописната традиция на българи, сърби, руси и румънци разпространението на *Стишния пролог* обхваща времето от първата половина на XIV в. и продължава до XVII в. включително. Той се среща в три типа кодекси: един том, два тома и четири тома. Сред българските книжовници са се практикували два типа: в един том, напр. ръкопис № 47 от Зографския манастир и ръкопис № 2/20 от Рилския манастир (Райков, Кожухаров, Миклас, Кодов 1994: 49; Христова, Караджова, Икономова 1982: 309, 310), които съдържат целия корпус от проложни съчинения за дните от 1 септември до 31 август, и в два тома – първият за зимното полугодие (1 септември

до 28 февруари), и вторият за лятното полугодие (1 март до 31 август). В сръбската книжнина *Стишиният пролог* се среща в два типа: в два тома, например ръкопис в църквата „Свето Благовещение Богородично“ в Прилеп – 3, от 1385/1390 г. за септември–февруари, и в ръкопис в Цетинския манастир – 30, № 1193 от 1375/1385 г. за март–август, както и в четири тома в ръкописи от Дечанския манастир – Дечани 60 от 1570/1580 г. за септември–ноември; Дечани 55 от 1355/1365 г. за декември–февруари; Дечани 52 от 1394 г. за март–май и Дечани 53 от 1394 г. за юни–август (Богдановић 1982: 85–88). В руската книжнина *Стишиният пролог* също се среща в две разновидности: в два тома, например ръкописи ГИМ, Ув. 688/986 от XV в. за септември–февруари и РНБ, Погод. 628 от XVI в. за март–август, както и в четири тома, например ръкописи Син., ф. 834, № 3933 от 1479 г. за септември–ноември; Син., ф. 834, № 3934 от 1479 г. за декември–февруари; РГБ, ТСЛ, ф. 304, № 715 от 1429 г. за март–май; Син., ф. 834, № 1267 от 1477–1478 г. за юни–август (Петков 2000: 138–140). Сред сръбските и руските ръкописи на *Стишиния пролог* се срещат и случаи на събрани в един том неравномерно разпределени проложни съчинения за четири или пет месеца от годината: например ръкопис от сбирката на Печката патриаршия – Пећ. 56, от последната четвърт на XIV в. за септември–декември; ръкопис от Народната библиотека в Сърбия – НБС 94, № 190 от 1360/1370 г. за март–юни; руски ръкописи РГБ, ТСЛ, ф. 304, № 717 за юни–октомври и РГБ, ТСЛ, ф. 304, № 720 за ноември–март. Що се отнася до разпространението на *Стишиния пролог* в неговата Търновска редакция, в днешните румънски земи се наблюдава по-честата практика съставите от проложни съчинения за отделните месеци да образуват втора част на минеите (Panaitescu 1959: № 53, 56, 57, 58, 61, 62, 63, 71–80; Iufu 1963: № 8, 11, 20, 26, 42).

В предишно изследване, посветено на възникването и разпространението на *Стишиния пролог* в старата българска, сръбска и руска литература, вниманието ми беше насочено главно върху проучване състава на една от неговите редакции – Търновската, и то по най-старите и точно датирани 15 български, сръбски и руски ръкописа (Петков 2000: 141–190). В сравнение с другите редакции – Варлаамова, Лукиева, Московска и Новгородска, Търновската редакция има най-голямо разпространение в южно- и източнославянската ръкописна традиция. Убедителни доказателства за това приведе М. В. Чистякова, която проучи 80 български, сръбски и руски ръкописа на *Стишиния пролог*, 69 от които според нея принадлежат към българския превод, а само 7 към сръбския превод (Чистякова 2018: 448–451). Според Л. Тасева сръбският превод е стигнал до нас в 10 преписа (Тасева 2021). Показателно в случая е, че въведените в Търновската редакция четири проложни жития за светци, чиито мощи се намират в столицата Търново: св. Петка Търновска, св. Иван Рилски, св. Иларион Мъгленски и св. Михаил Воин, се срещат в Лукиевата и в Московската редакция. От тези търновски жития в Новгородската редакция липсват две: на св. Петка Търновска и св. Миха-

ил Воин, но за разлика от Московската редакция тук житията на св. Иван Рилски и на св. Сава Сръбски се предхождат от двустихия (Петков 2000: 149, 163). Все още обаче остава открит въпросът кога са въведени тези проложни жития в Търновската редакция: дали това е станало по време на процеса на създаването на българския превод в Търново (Иванова 2003: 409), или те са създадени и внесени по-късно (Тасева 2006: 170, бел. 7). Според Ст. Кожухаров наличието на проложни жития за светците от т.нар. търновски цикъл „подказва съществуването на предходни звена в историята на текста на превода, които не са достигнали до нас. Същевременно ни позволява да допуснем, че преводът на Стишния пролог е извършен най-малко с няколко десетилетия по-рано от запазения най-ранен препис“ (Кожухаров 2004: 303). Тъй като досега не са ни известни преписи от първоначалния български превод, в който да липсват проложните жития от търновския цикъл, съм склонен да приема, че те са въведени в самото начало при направата на българския превод. Това се явява първото българско разширение на стандартния състав на византийския *Стишен пролог*.

Целта на настоящото изследване е да бъдат представени резултатите от наблюденията ми над състава на два еднотомни ръкописа на *Стишния пролог* за цялата година. Тази форма не е била широко разпространена сред българи, сърби и руси. Засега са ми известни само два такива ръкописа: единият е с № 47 от сбирката на Зографския манастир (нататък Зогр. 47), а вторият е с № 2/20 от сбирката на Рилския манастир (нататък РМ 2/20). Основната задача на изследването е да се проследи как е представен съставът на Търновската редакция на *Стишния пролог* в двата еднотомни целогодишни ръкописа. В същото време да се провери какви допълнителни текстове те съдържат, които са дадени извън състава на Търновската редакция. Интересно е да се потърси отговор и на въпроса кое е наложило създаването на целогодишен еднотомник на *Стишния пролог* и каква е посоката на композирането на състава му: от двутомник към еднотомник, или е съществувал недостигнал до нас първоначален прототип на еднотомен *Стишен пролог*, претърпял вторично редактиране на своя състав. Разбира се, отговорите на тези въпроси не може да бъдат дадени тук, защото се изисква цялостно и задълбочено изследване с привличане на други преписи на този агиографски сборник.

Кратки археографски данни за РМ 2/20 дава Е. Спространов в своя „Опис на ръкописите в библиотеката на Рилския манастир“ (Спространов 1902: 40). По-подробни данни за РМ 2/20 са публикувани от Б. Христова, която прави и преглед на неговия състав с оглед на включени славянски проложни текстове. Според Б. Христова РМ 2/20 е един от седемте автографа, които са създадени в началото на XVI в. от рилския книжовник Спиридон (Христова 1978: 120–121). В своята статия тя посочва важните за историята на старобългарската литература проложни жития, каквито са на св. Петка Търновска (л. 496–506), св. Иван Рилски (556–586), св. Иларион Мъгленски (61а–61б), св. Михаил Воин (1076–109а), проложните стихове и житие за връщането на мощите на св. Иван Рилски от Търново в Рилския манастир

през 1469 г. на дата 1.VII. (л. 3486–350а), а също така „Разказът за избитите византийци от хан Крум“, поместен на 26.VII. (л. 3706–371а), и проложните стихове и житие за Успението на св. Иван Рилски на 18.VIII (л. 3926–394а). Допълнителни археографски сведения за РМ 2/20 има и в Сводния каталог на българските ръкописи, запазени в България, с автори Б. Христова, Д. Караджова и А. Икономова. Тук датировката е определена в рамките на първата половина на XVI в., посочен е броят на листата – 404, писмото е определено като „среден неправилен полуустав“, а правописът като „ресавски, непоследователен“ (Христова, Караджова, Икономова 1982: 309).

Първите сведения за ръкопис Зогр. 47 дава Й. Иванов в своя капитален труд „Български старини из Македония“ (1. изд., София, 1908, следва 2. изд. през 1931 г., а през 1970 г. е преиздадено фототипно, което се цитира в настоящата статия). Зогр. 47 представлява препис на *Стишния пролог* в неговия целогодишен състав и принадлежи към Търновската му редакция. В този ръкопис Й. Иванов открива неизвестните дотогава преписи на проложни жития на св. Климент Охридски (л. 281а–282б) и св. Наум Преславско-Охридски¹ (л. 309а–309б). С публикацията на текстовете на житията и коментара към тях той за пръв път ги прави достойни на медиевистиката и славистиката. Житието на св. Климент Охридски е превод от гръцки език на краткото житие, написано от охридския архиепископ Димитър Хоматриан (1216–1234). Й. Иванов го публикува с паралелен гръцки текст (Иванов 1970: 316–321). Проложното житие на св. Климент Охридски липсва в състава на Търновската редакция на *Стишния пролог* на 27 юли, когато се почита неговата памет (Петков, Спасова 2013 11: 47–50). В Зогр. 47 житието е въведено съвсем съзнателно на съответната дата. Зогр. 47 точно възпроизвежда състава на Търновската редакция на *Стишния пролог*, което е видно в приложението към настоящата статия. В гръцкия текст няма проложни стихове. По всяка вероятност проложните стихове пред житието на св. Климент Охридски са създадени след въвеждането на *Стишния пролог* в България през първата половина на XIV в. На по-късен етап от разпространението на *Стишния пролог* се наблюдава тенденция проложните жития и за други балкански светци да се предхождат от проложни стихове, каквито са напр. житията на св. Иван Рилски, св. Петка Търновска, св. Ромил Видински, св. Йоан Нови Сучавски, св. Климент Охридски, св. Константин-Кирил Философ, св. Николай Софийски, св. Варвар Мироточец (Кожухаров 2004). Е. Томова открива единствените засега проложни стихове за св. Михаил Воин без текста на житието в един сръбски препис на *Стишния пролог* от XVII в. в сбирката на Матица Сръбска в Нови Сад (Томова 2005: 215). В своя опис „Словенски ракописи во Македонија“ В. Мошин съобщава за съществуването на проложни стихове и житие на св. Михаил Воин в най-

¹ За името Наум Преславско-Охридски вж. моя коментар – Петков 2021: 38, бел. 3.

стария сръбски препис на *Стишния пролог* в ръкопис в църквата „Свето Благовещение Богородично“ в Прилеп, но не ги публикува. В археографските бележки на ръкопис ЦП М–3 от 1385–1390 г. той прави уговорката, че „стиховете пред житијата не ги наведуваме, но постоењето на стиховете го означуваме со кратенка СХ“ (Мошин 1971: 195). Тази уговорка се отнася и за проложното житие за св. Михаил Воин на 22 ноември. Вл. Мошин е отбелязал за л. 1856 следното: Въ тъжде днь оуспение с(ве)тааго и праведнаго Михаила воина. Сх... Тъй с(ве)тѣи божиѣ Михаилъ, бѣше въ лѣта благочѣстиваго царѣа Михаила, ѿ града Потоуки, рѣдомъ сѣи Б'льгаринь... (Мошин 1971: 313). За съжаление, няха достъп до този ръкопис. Без успех се оказва и опитът на М. Радулович да проучи същия ръкопис (Радуловић 2019: 484, бел. 41). Според моите сведения с този ръкопис е работила през 1984 г. Л. П. Жуковска, когато е проучила и издала *Стостишното житие на св. Евгения* – 24 декември (Жуковская 1984: 11). По своя състав Прилепският сръбски ръкопис възпроизвежда Търновската редакция на *Стишния пролог*. Въпросът за авторството на българските проложни стихове не е решен и все още се намира в сферата на предположенията. Има известни данни за авторството на проложните стихове, които са поставени пред житието за връщане на мощите на св. Иван Рилски през 1469 г. в Рилския манастир. Предполага се, че те са дело на Димитър Кантакузин (Иванов 1936: 13; Кожухаров 2004: 305). Б. Христова привежда по-убедителни факти, които дават основание авторството на проложните стихове да се атрибутира на Димитър Кантакузин (Христова 1981: 313).

Проложните стихове и житие на св. Климент Охридски са внесени в състава на Зогр. 47 в деня на смъртта му – 27 юли. Въвеждането им в този препис на *Стишния пролог* може да се свърже със засиления култ към старобългарските писатели в България през XVI в. За това говори и дописването в края на Зогр. 47 и на първото (най-старо) житие на св. Наум Преславско-Охридски (л. 309а–309б), чийто текст по този ръкопис е публикуван от Й. Иванов (Иванов 1970: 306–307). Това житие не е включено при четивата за 23 декември, които са предвидени да се четат в този ден според състава на Търновската редакция на *Стишния пролог*. Липсата му вероятно се дължи на антиграфа, използван от поп Йоан Милошев, или житието е добавено в края на ръкописа от брат му Никола, който е дописал текстовете на ръкописа от л. 309а–332б, като е ползвал друг източник. За това има изрична бележка, оставена на л. 308б от Йоан Милошев: Сѣè м̄, тетрѣѣ съпнсѣ п̄п̄ 'лѣ Мнлошевѣ ѿ Дѣбра селѣ Пископїе:~ н̄ прн краи брѣ м̄ Ннкола:~ Поп Йоан Милошев оставя тази бележка с цел да очертае границата на своето дело и делото на брат му Никола по създаването на този толкова ценен ръкопис. При всички случаи *Житието на св. Наум Преславско-Охридски* по думите на Й. Иванов представлява „първостепенен извор за живота на Кирило-Мето-

диевите ученици“, защото е „написано от ученик на Климента и Наума през първата половина на Х в.“ (Иванов 1970: 305).

След *Житието на св. Наум Преславско-Охридски* Никола Милошев е преписал текста на проложно житие на друг популярен светец от Охридския край – св. Еразъм Охридски (Формийски), л. 309б–310б. Преписът на това житие е част от текстовете, с които се е осъществявал култът към този византийски светец в източната и западната църковна традиция: служба, пространно и кратко житие в гръцката, латинската и славянската книжовна традиция (Мирчева 2013). *Житието на св. Еразъм* от Зогр. 47 липсва в състава на РМ 2/20 и в Търновската редакция на *СТИШНИЯ ПРОЛОГ*. Причината за това вероятно се крие в смяната на Студийския с Ерусалимския устав в България, където едни светци се заменят с други.

По-подробни сведения за Зогр. 47 са дадени през 1994 г. в каталога на зографските ръкописи, който е дело на група български учени: Б. Райков, Ст. Кожухаров и Хр. Кодов. С участие в изданието на каталога се присъединява с фотокопия от ръкописите и Х. Миклас от Университета във Фрайбург (Германия). В резултат на техните усилия се появява през 1994 г. „първият и единствен засега цялостен, макар и кратък опис на славянската ръкописна колекция на манастира, която притежава 286 ръкописни книги (Райков, Кожухаров, Миклас, Кодов 1994: 11). Датировката на Зогр. 47 в този каталог се основава на водните знаци, които са в рамките на 1473 до 1524 г., а редакцията му е определена като „българска безюсова редакция със следи от по-ранен юсов извод“ (Райков, Кожухаров, Миклас, Кодов 1994: 49). В каталога не са отбелязани *Проложното житие на св. Еразъм Охридски* (Формийски), както и текстовете след него на 25-те неделни слова на л. 311а–332б.

Третият каталог, в който се дават кратки сведения за Зогр. 47, е от 1999 г. Негови съставители са А. А. Турилов и Л. В. Мошкова (Турилов, Мошкова 1999: 231–232). Този каталог има второ, поправено и допълнено издание в Белград през 2016 г., но сведенията за Зогр. 47 са без промяна (Турилов, Мошкова 2016: 278–279). И в това второ издание е пропуснато да се отбележи житието на Еразъм Охридски (Формийски), както и 25-те неделни слова. В този каталог ръкопис Зогр. 47 е представен като „сръбски“, а в скоби е добавено „ресавски“.

Определянето на ръкописите, създадени от края на XIV до XVII в., като „български“ или „сръбски“, без уточнението, че тази характеристика се прави единствено въз основа на фонетико-ортографични особености, е неубедително. Тя остава встрани от основната насока в книжовната дейност на българските и сръбските книжовници през епохата на османското владичество, защото „стои над етническите различия и се следват единни общобалкански тенденции в съдържанието, в оформлението на книгите и в графиката на писаното слово“ (Милтенова, Димитрова 2008: 622). За тази общобалканска тенденция до нас е достигнало едно категорично

свидетелство в Словеса въ крат'цѣ избран'на ѿ кнѣгы Кѡн'стан'тѣна фѣлѡсофа Кѡстен'чъскаго. Това съчинение се среща в български и сръбски преписи от XV–XVII в. с ресавски или търновски правопис. В него ясно е казано: „аще добръ нзводъ сѣрѣцешн ресав'скын, нлн трѣновскын, вѣса оудовно исправншн, н въ свое мѣсто вѣместншн“ (Кув, Петков 1986: 291). Последният препис на *Словеса в кратце* е от 1704 г. на българския книжовник дяк Велко Попович в т. нар. *Врѣднишки препис* по името на манастира Врѣдник в Сирмен (Славония), където се е пазел. За този книжовник Й. Иванов пише следното: „Дяк Велко Попович е българин, родом от Кратово, който заедно с много бежанци е принуден да избяга в Австрия заедно с отстъпващата австрийска войска по време на турско-австрийската война през 1689 г. и достига до Будим, където продължава да се занимава с книжовна дейност. В един свой ръкопис е оставил следната бележка: Сѣа кнѣга нзбрѣнна разлнчннмн словн чрѣтѣ оу Бѣднмскон варошн дѣак Вѣлко Поповнч ѿчѣствѣ же ѿ бѣлгар'скѣе землн, ѿ мѣста Кратова ... въ лѣто ѧ.ѣ.ѧ. (1704)“ (Иванов 1970: 154–155). Във връзка с този стремеж за културно и духовно единение между българи и сърби има и още едно съвсем директно сведение, което е засвидетелствано и в ръкописи с ресавски правопис. Има го и в двата разглеждани ръкописа – Зогр. 47, л. 45а, и РМ 2/20, л. 58а. Това сведение се намира в молитвата в края на *Първото проложно житие на св. Иван Рилски* на 19 октомври: молн се всѣмлѣтнвом вѣцѣ спѣстн твоѣ сѣродннкы. едннородны тн ѣзыкѣ. бѣлгарѣ же н сѣрблѣе (Петков 2006). Тази фраза се среща и в преписи на това житие, направени в Сърбия през XIV–XVII в. (Томова 2018). Тя се среща и в молитвата в едни от най-старите преписи на *Стишиния пролог*, дело на руските книжовници през XV–XVI в. Така например същата фраза се намира в най-стария и точно датиран препис на Търновската редакция на *Стишиния пролог*, създаден в Троицко-Сергиевата лавра (ф. 304 в РГБ, № 717 от 1429 г.) на л. 396б: молн се всѣмлѣтнвомѹ вѣцѣ, спѣстн твоѣ сѣродннкы едыннороднн тѣ ѣзыкѣ болгарѣ же н сѣрбѹе. Има и два интересни случая на редактиране на тази фраза в молитвата към *Първото проложно житие на св. Иван Рилски*. Първият е в ръкопис на *Стишиния пролог* – Брашов 35 от XV в., където думите „българи и сърби“ са изтрити и е добавено всн хрѣстнѣнны (Томова 2018: 299). Вторият случай на редактиране е направен от Антон Радивилоvски през 1671 г. в Киево-Печорската лавра (Дилевский 1974). Въпросната фраза изглежда по следния начин: мѣлн сѣ всѣмлѣтнвомѢ вѣцѣ спѣстн своѣ сѣѡннкн едннородннмн тн ѣзыкѣ правослѣвнохрѣтанскн (Радивилоvски 1671: 43). Тези редакторски промени свидетелстват за нарасналия култ към св. Иван Рилски като покровител на всички източноправославни славянски народи. Според мен по-точно би било ръкописите от този период да се определят според редакцията – за сръбските: ресавска редакция за ръкописи, създадени „с краја XIV и из XV в., коју је теоријски изложио Константин Философ“ (Трифунѡвић 1990: 122), и за българските: търновска редакция за

ръкописи, възникнали през втората половина на XIV в. и свързани с „езиково-правописната, жанровата, богослужебната и стилистична реформа на Патриарх Евтимий и нейното усвояване“ (Йонова 2003). Ръкописи с ресавски правопис възникват в Рилския (Христова 1991; Тотоманова 2003) и в Етрополския манастир (Райков 1977), както и на Атон. Значителна част от ръкописите, създадени през XV–XVII в. в румънските княжества Влашко и Молдова, са с търновски правопис и се определят като среднобългарска редакция – *redacția medio-bulgară* (Panaitescu 1959: X).

Появата на обединителна тенденция в духовния живот на Балканите вероятно е резултат от осъзнаването на причините, довели до покоряването им от османските завоеватели. Според Димитър Кантакузин основната вина за това е в самите балкански народи. Същата констатация виждаме в съкратен вид и в Добавката към текста на *Първото проложно житие* в ръкопис от сборката на Рилския манастир – № 1/26 от втората половина на XV в., л. 182а–184а (Спространов 1902: 24–25). Добавката е вмъкната пред молитвата към св. Иван Рилски. Тя е издадена от Й. Иванов (Иванов 1936: 55–57).

Житието на Иван Рилски от Димитър Кантакузин²

В плачевнаго повѣданїа, молю въ Глїемаа слouxы приложше послушатн, колнкымъ слъзамъ достоннаа соутъ нашаа и каковымъ злымъ самн вновнн быхѡ. Слышнте прочее. Хрїстїанѡ междуоубоноуоу іако лютѣ дръжещемъ брань, гръцьскомоу родоу и блъгарскомоу Глю, и срвалїе ѡчестн, іако тогда слабѣншіимъ и онѣмъ пороучнѡ, онн же мнвоглѣтнѣ и злѣ и ноужнѣ. Н не поношоу блъгарскомоу пръваа родоу донелнже непросвѣщеннїе въроу бѣахоу, ѡнелнже крщенїе едно выше и злыхъ не прѣмѣннше се. Н тѣхъ соурвѣство и безчлчїе ненавнде хоулю. Н гръцьскоую не похвалаю съ высвокоумїемъ прѣввзнесенноую гръдыню. Злѣ оубо тѣмъ іако нмоушемъ между собою и крѣвы пролѣвающе свое іако ввды, еже нн въ нновѣрныхъ дѣлатн пѣвна. Желаето полочуаюч прочее.

Добавка към *Първото проложно житие* в РМ 1/26³

Лѣтвм' же тѣквннмъ, оубы плачевныє пѣвѣстн, н междуоубенн множещн се бранн, н злыннмъ іакоже днѣ възрастающнмъ н прилагющнмъ се вѣщемъ, посрѣдѣ Грѣк' же н Блѣгарь. ѡвои сѣщнхъ хрїстїань, прѣведнѣншіи бжїи тѣ постнзаетъ соудѣ, ѡвоихъ казне, н крѣвопролантїю еднновѣрнїе желанннкомъ, нхъ крѣве сѣлнѣншіи пролантїемъ наказоуетъ н таковыи тѣ оумоудрїтн попѣцаетъ; іакова рѣзвнныи въ оумнлїеннѣ слышанн же н вндѣнн, ѡстанцн плачевнын прѣлѣжетъ до нннн. Соуцн вѡ ѡ Ісманла, іажнаа съ вѣстоунынн прѣемшн, западныє постнзаютъ странїе н снмъ злѣ налѣжетъ, блѣгарскаа запоустѣнїю таковоу прѣдавають, іако ннжѣ вѣроватн комоу дрѣвлнѣ ѡ тѣ бѣвшла, нннн слышнмаа. Съ прочїи нн оубѡ тѣ добрымн н храмъ стго запвѣстнїю прѣдавають, чѣстнаа забвѣнїю ѡснлахъ се глѣвннамъ, н тѣло стго прѡсто нѣкако въ Трїновѣ лежаше въ невѣженнн мнѡзѣ.

² Текстът се предава по изданието на Ангелов, Данчев, Кожухаров, Петков 1989: 35.

³ Текстът се предава по изданието на Иванов 1936: 55–56.

Връзката между текстовете на двете съчинения е очевидна. Сравнението на откъсите е още едно доказателство за предположението, че източник за проложното житие на св. Иван Рилски в РМ 1/26 е пространното му от Димитър Кантакузин (Христова 1981: 314). Няма съмнение, че Добавката се е появила много скоро след създаването на творбата на Димитър Кантакузин във връзка с укрепване на култа към св. Иван Рилски. Преписът на неговото проложно житие в РМ 1/26 не само че е разширен с Добавката, но е и украсен с проложни стихове в два варианта (Кожухаров 1977). Стремещт на йеромонах Спиридон да обогати с тези текстове най-старото (първото) *Проложно житие на св. Иван Рилски* е много показателен. Той е свидетелство за голямото преклонение пред светеца и за желанието на книжовника да изтъкне духовното му величие не само за българския и сръбския, но и за руския народ.

Разполагам с дигитални копия от Зогр. 47 и РМ 2/20⁴ и имам възможност да разкрия по-пълно техния състав и връзката им с Търновската редакция на *Стишния пролог*, като при сравнението използвам дванадесеттомното му издание (Петков, Спасова 2008–2014). Важно е да се посочи, че Зогр. 47 и РМ 2/20 възникват по едно и също време – в началото на XVI в. Друга тяхна особеност е, че са ни известни имената на създателите и на двата ръкописа. Зогр. 47 е дело на поп Йоан Милошев и брат му Никола Милошев. Ръкопис РМ 2/20 е един от седемте ръкописа на йеромонах Спиридон Рилски (Христова 1978: 120). Двата ръкописа следват състава на Търновската редакция на *Стишния пролог*, но с тази разлика, че докато Зогр. 47 го възпроизвежда точно, в РМ 2/20 липсват много проложни текстове. Това може да се дължи главно на две причини: първо, и в двата ръкописа липсват по няколко листа – в Зогр. 47 тези, в които е имало проложни текстове от месеците септември и ноември, както и 2 листа в края; в РМ 2/20 липсващите листове са в края, където са се намирили текстовете от 27 до 31 август включително; второ, отсъствието на значителен брой проложни текстове в РМ 2/20 вероятно се дължи на липсата им в антиграфа, от който е преписвал йеромонах Спиридон. Различия има и във включените в двата ръкописа сръбски оригинални проложни съчинения. В Зогр. 47 има проложни стихове и жития за св. Сава и св. Симеон, докато в РМ 2/20 за тях на същите дати са дадени само упоменания.

В Зогр. 47 намираме четирите жития на светците от търновския цикъл: на св. Петка Търновска (л. 39а–39б), св. Иван Рилски (л. 44а–45а), св. Ила-

⁴ Дигитално копие от РМ2/20 ми бе предоставено от дигиталния архив „Българска ръкописна книга“ при Факултета по славянски филологии на СУ „Св. Климент Охридски“. Признателен съм на братството на Рилската света обител и на ДА БРК за възможността да работя с копие от ръкописа. Дълга голяма благодарност на братството на Зографския манастир за любезното предоставяне на дигиталните копия на съответните ръкописи.

рион Мъгленски (л. 46б), св. Михаил Воин (76б–77а), и две на сръбски-те светци св. Сава (л. 128б–129а) и св. Симеон (л. 157–157б), както и две на най-близките ученици на Кирил и Методий – св. Климент Охридски (л. 281а–282б) и на св. Наум Преславско-Охридски (л. 309а–309б). Житията на св. Сава и на св. Симеон са стигнали до нас в една и съща редакция, докато проложните стихове се срещат в различни варианти. На тях е посветено изследването на М. Радулович (Радуловић 2019). Най-старият сръбски препис на *Стишния пролог* за зимното полугодие, в който се намира един от вариантите на проложните стихове, е ръкопис ЦП М–3 от 1385–1390 г. в Прилеп 3 (Мошин 1971: 228). В последния ред на стиховете узнаваме, че техният автор е Силуан. Вариантите на житието на св. Сава по ЦП М–3 и този в Зогр. 47 имат следния вид:

1. ПРОЛОЖНИ СТИХОВЕ И ЖИТИЕ НА СВ. САВА В ЦП М–3 И ЗОГР. 47

ЦП М–3, л. 308а–309а (Цитатът е по Мошин 1971: 228)	Зогр. 47, л. 128б–129а
<p>Мѣсеца того .ДѢ. память иже въ с(ве)тъиыхъ прѣподобнаго о҃тца нашего прѣваго архиепископа Сръбскааго Савы.</p>	<p>Мѣца тогò, дѢ. память ѡ҃же въ стѣѣ ѡ҃ца на̀шего прѣваго архієпїпа сръбскаго савы.</p>
<p>Сх. Слави отбѣгнуувъ славою о҃брѣте Саво. тамо отюдоу слава ѡ҃ви се родоу. Рода свѣтлость вѣры свѣтлость прѣ, тѣмъ же родоу свѣтило ѡ҃ви се всемоу. Оума висота сана висотоу съврѣже, тѣмъ оубо оума више добротоу стиже.</p>	<p>Ѣ Ѡ мнѣра соуѣтнаго вѣжавъ. Цѣрѣскын сѣнь рѣнскѣн быст' цѣѣ. ѡ҃ бѡу стѣлю пѣрстѡншн. ѡ҃ ѡ҃ своѣ сн ѡ҃дѣѣ молѣшн. Сѡбрѣте трѡѡдомъ въ ѡ҃тврѣтн на десѣте савѡ коньцѣ :-</p>
<p>Слова славы Савѣ съплете Силоуанъ.</p> <p>Сего оубо блажен'нааго и светителмъ съпрѣстолнаго с(ве)тааго и прѣподобнаго о҃тца нашего Савы житие сице бѣше ...</p>	<p>Сѣго о҃убò бл҃женнаго ѡ҃ стѣмь съпрѣстòлнаго. стѣго ѡ҃ прѣдòбнаго ѡ҃ца на̀шего савы. жѣтѣ снѣце вѣше. бы о҃убò бл҃горòдноу ѡ҃ прѣвовѣрноу рѡдѣтелю сѣнь. ... ѡ҃ прннесòше є сь вѣсѣкою ѡ҃бстнѡ въ землѡу ѡ҃ѡѣствѣ своѣго. ѡ҃дѣже ѡ҃на лѣжнтѣ. тогò молѣтвамн бѣ помлòун насѣ ѣко ѡ҃лѣобѣцѣ :-</p>

Проложните стихове и житие на св. Сава в Зогр. 47 са същите, които намираме в два сръбски ръкописа от средата на XVI в: Пећ. 58 и в БАН 75

(Висарионов препис) (Радуловић 2019: 484). Житието на св. Сава в БАН 75 се намира на л. 259а–259б (Кодов 1969: 153), а стиховете му са публикувани от Г. Петков (Петков 1996: 358). В някои руски преписи на *Проложното житие на св. Сава* стиховете са само два. Според Р. Ковачевич *Проложното житие на св. Сава* е „дошло у Русију са Балкана заједно са стиховном редакцијом пролога, али су руски приређивачи додале друге стихове испред житија“ (Ковачевић 1989: 116). Тя посочва за пример следното двустишие:

ОСТАВНВ САВА ЗЕМЛЕНЮ СЛАВВ.
 І ВЪСПРАТЪ УТ Х(РНСТ)А Н(Є)Б(Є)СННЮ СЛАВВ.

В подкрепа на становището на Р. Ковачевич може да се посочи и препис в руския ръкопис на *Стишния пролог* от 1477 г. в сбирката на Синода на Руската патриаршия – Син. ф. 834, 1278 за декември–февруари на л. 209б–210а, в който проложните стихове на св. Сава са същите (Петков 2000: 163). Тук е допусната грешка в думата земнѣю вм. *земленѣю*.

ОСТАВНВЪ САВА ЗЕМЛЕНЮ СЛАВѢ.
 ВЪСПРІАТЪ Х̄А Н̄ВНѢЮ СЛАВѢ ~

2. ПРОЛОЖНИ СТИХОВЕ И ЖИТИЕ НА СВ. СИМЕОН СРЪБСКИ В ЦИАИ 328, л. 44а–45а, ОТ КРАЯ НА XV В. И ЗОГР. 47, л. 157а–157б, ОТ НАЧАЛОТО НА XVI В.

ЦИАИ 328, л. 44а–45а	Зогр. 47, л. 157а–157б
<p>Мѣа Тѣо, ГІ. прѣвѣнаго ѡца нашего сѣмѣвна срѣбскаго новаго мѣротѣца.</p>	<p>Мѣа тогѣ, ГІ. прѣвѣнаго ѡца нашего сѣмѣвна срѣбскаго новаго мѣротѣца.</p>
<p>ѿ Покѣръ сѣвѣ добрѣмоу сѣна. цаѣтвѣ ѿвѣрте бѣзѣкѣнѣчнѣ. н тѣло мѣро испѣцаѣт. н ѡчѣство твоѣ ѡсѣцаѣт. вѣ третѣ на дѣсѣте сѣмѣвнѣ на небѣ вѣзлѣте~</p>	<p>ѿ Покѣр се добрѣмѣ сѣвѣтѣмоу сѣна, цаѣтвѣ ѿвѣрте бескѣнѣчнѣ. н тѣло твоѣ мѣро испѣцаѣт. н ѡчѣство твоѣ ѡсѣцаѣт. вѣ, ГІ. сѣмѣвнѣ на небѣ вѣзлѣтѣ:</p>
<p>Сѣ прѣвѣнѣ ѡцѣ нашѣ сѣмѣвнѣ. новѣн мѣротѣцѣ. землѣннѣмѣ цаѣтвѣ нзмѣннѣшѣу н кѣ бесѣмрѣтнѣмоу цаѣтвѣ потѣца се. ... Липсѣа краят ѡт: дѣръ чѣдѣтворѣнѣ сѣвѣн се прѣѣтн ...</p>	<p>Тѣ прѣвѣнѣ ѡцѣ нашѣ сѣмѣвнѣ. новѣн мѣротѣцѣ. землѣннѣмѣ цаѣтвѣмѣ нѣснѣ цаѣтвѣ нзмѣннѣшѣ н кѣ бесѣмрѣтнѣмоу цаѣтвѣ потѣцав се. ... н до сѣго дѣна блѣгѣстѣвнѣ людѣ вѣзѣмѣюще ѡ ракѣ ѣго мѣро, помазѣнѣемѣ разлѣчнѣе недоугы вѣрѣчѣвскѣн нѣцѣлѣваѣтѣ ~</p>

От приведените проложни стихове за св. Симеон се вижда, че Йоан Милошев е разполагал с техния текст, който е близък до най-стария препис от вариант γ според групирането им от Д. Богданович. В тази група той посочва следните четири преписа: ЦИАМ 328, лл 44–45, от края на XV в.; Пећ. 58, лл. 337v–338r, от XVI в.; ГИМ, Хлуд. 192, лл. 422–423, от 1551 г. и БАН 75, лл. 313v–314v, от около 1580 (Богдановић 1976: 15). Хр. Кодов дава по-точна датировка на ръкопис БАН 75. Той отбелязва в своите археографски бележки, че една част от хартията има воден знак, който е подобен на този у Briquet № 485 от 1547 г. (Кодов 1969: 150). Стиховете по този препис са публикувани от Г. Петков (Петков 1996: 359).

Извън състава на *Стишия пролог* в Зогр. 47 е включен неизвестен досега препис на превода от гръцки език на житието на популярния в Охридския край византийски светец – св. Еразъм Охридски (Формийски). Текстът на житието е издаден от Г. Петков (Петков 2021). В Зогр. 47 житието му се намира на л. 309б–310б:

Мѣдѣ ѿбѣла, бѣ, пѣмѣтъ стѣго мѡучѣннѣка ѿѣрасма.
 ѿ. 'Ѣрасма̀ своегѡ стѣраца прѣимнѣ спсе.
 възделѣбно тѣкоуща к тебѣ съдѣтеля.
 възторн житѣнства ѡ лѣта бѣжтвнѣн ѿѣрасмѣ:
 Сън всѣхвалнѣн въ сѣенномѣцѣ ѣрасмо. вѣше ѡ антѣсѡхѣ. прн цѣра дѣвклѣтѣана
 н мажѣмѣана прѣво въ постннчѣствѣ мносѣ прондѣ. ѿгѡже радн бѣ въсѣ прѣемь
 много дары. н вранѣвъ пнщѡу ѣмоу поснлатн се. ... н сѣа рѣкъ блженнѣн пѣтъ
 ѡшѣ. ѿкоже хѣ зрѣтн, съ хѡмь бытн. хѣн блгын възсѣгда вѣсѣланте се. томѣ
 слава въ вѣкы амннѣ:~

В РМ 2/20 има само четири жития от търновския цикъл: на св. Петка Търновска (л. 49б–51а), св. Иван Рилски (л. 55б–57а), св. Иларион Мъгленски (л. 61а–61б) и на св. Михаил Воин (л. 107а–108б). В този ръкопис са дадени само следните упоменания за сръбските светци св. Сава и св. Симеон:

1. Св. Сава Сръбски, л. 173б

Вѣже днѣ памѣ ѿже въ стѣ сѡца нашего сѣвы, прѣваго архѣпѣпка сръвскаго :-

2. Св. Симеон Сръбски, л. 207а

Вѣже днѣ памѣ прѣобнаго сѡца нашего сѣмѣвна сръскаго, нѡваго мѣротѡуца

Резултатите от наблюденията върху запазените основни типове проложни съчинения в Зогр. 47 и РМ 2/20 в сравнение със състава на Търновската редакция, както и включените допълнително съчинения в края на ръкописите, са представени в следната таблица:

№	Тип съчинение	Търн. ред.	Зогр. 47	РМ 2/20
1.	Проложни стихове и житие	726	716	634
2.	Проложни стихове	784	774	415
3.	Проложно житие	86	82	45
4.	Упоменание	71	71	23
5.	Проложни жития за български светци: Петка Търновска, Иван Рилски, Иларион Мъгленски и Михаил Воин	4	4	4
6.	Проложни стихове и жития за сръбски светци: Сава Сръбски и Симеон Сръбски	–	2	–
7.	Упоменания за сръбски светци: Сава Сръбски и Симеон Сръбски	–	–	2
8.	Съчинения извън състава на Търн. ред.:			
9.	– Проложни стихове и житие на Климент Охридски	–	1	–
10.	– Проложно житие на Наум Преславско- Охридски	–	1	–
11.	– Проложни стихове и житие на Еразъм Охридски (Формийски)	–	1	–
12.	– Неделни слова	–	25	–
13.	– Поучение на йером. Епифаний	–	–	1

С по-богатия си състав Зогр. 47 в сравнение с РМ 2/20 е много ценен ръкопис, който следва да се има предвид в по-нататъшното проучване на историята на *Стишиния пролог*.

От състава на *Стишиния пролог* в Зогр. 47 липсват листове, на които би трябвало да има според Търновската редакция следните проложни съчинения:

1. За месец септември: от р. 21 на с. 46 на стихове и житие на Третия вселенски събор – съмотрѣнію бл҃г... , 9.68, на мч Севериан, 9.69, житие на препод. Теофан Изповедник, 9.70, стихове за мч Харитон, 9.71, за мч Стратор, 9.72, стихове и житие на сестрите мчци Минодора, Митродора и Нимфодора, 10.73, на мч Варипсав, 10.74, стихове за св. Петър, еп. Никейски, 10.75, стихове и житие на св. царица Пулхерия, 10.76, до р. 30 на с. 53 – 8пасы ѡтндѣ ... от житието на ап. Апелис, Лука и Климент, 10.77.

2. За месец ноември: от р. 14 на с. 15 – н нд,8менсквм8... от *Повестта за плача на прор. Йеремия*, 4.17, стихове и житие на мчци Галактион и Епистимия, 5.18, на апостолите Патров, Ерм, Лин, Гай и Филолог, от 70-те апостоли, 5.19, стихове за мч Домнин, 5.20, Доротей презв., 5.21, свци Евпсихий и Картерий, 5.22, свци Теотим, Теофил и Тимотей, 5.23, св. Памфил, 5.24, житие на св. Григорий, архиеп. Александрийски, 5.25, св. Павел Изповедник, 6.26, за падналия прах, 6.27, стихове и житие на препод. Лука, 6.28, стихове за св. Павел уродиви, 6.29, стихове и житие на мч Иерон, 7.30, мчци Меласип, Касина и Антонина, 7.31, стихове за Атинодор, 7.32, св. Александър Солунски, 7.33, стихове и житие за събор на архистратиг Михаил, 8.34, препод. Матрона, 9.35, препод. Теоктиста, 9.36, препод. жени Евстолия и Сопатра, 9.37, мч Антоний, 9.38, стихове за мчци Христофор и Мавър, 9.39, препод. Иоан, 9.40, препод. Еладий, 9.41, стихове и житие на мч Орест, 10.42, мчци Порфирий и Онисифор, 10.43, житие на ап. Олимпий, Родион, Сосипатър, Ераст и Куарт, ап. от 70-те, 10.44, стихове за препод. Мартин, еп. Таракински, 10.45, до р. 7 на с. 38 – валѣаше сѣ н... от житието на свцмч Милий, еп., 10.46.

В РМ 2/20 липсват в неговия край листовце с проложни текстове за дните в края от 27 до 31 август. *Проложното житие на препод. Пимен*, който се чества на 27 август, е запазено до: аще вѣжъ прѣгрѣшеніе вѣдѣ. Трудно е да се предположи кои проложни текстове са били включени в тези последни четири дни от църковната година в РМ 2/20.

Изнесените тук бележки за двата ръкописа показват, че Зогр. 47 следва отблизо и много по-точно състава на Търновската редакция на *Стишния пролог* в сравнение с РМ 2/20. Освен това значението му за историята на старобългарската и изобщо на старите славянски литератури се състои в това, че в него са запазени два много ценни текста: проложните жития на св. Климент Охридски и на св. Наум Преславско-Охридски. Зогр. 47 е рядък случай, в който на едно място са събрани проложни съчинения за цялата година и сред тях се намират най-представителните оригинални творби на български и сръбски светци. Този случай е твърде показателен за порасналото самочувствие на книжовниците от края на XV и началото на XVI в., които с достойнство добавят равнопоставени проложни текстове за равностойни български и сръбски светци между отдавна канонизираните и утвърдени византийски светци в календарната практика на източноправославните народи. В този смисъл ролята на *Стишния пролог* и на неговата Търновска редакция за тяхното единство е неоспорима.

Липсващи проложни текстове в Зогр. 47:

В Зогр. 47 са пропуснати две жития и едно упоменание, които се намират в състава на Търновската редакция на *Стишиния пролог*. Това вероятно се дължи на тяхната липса в протографа, който е използвал поп Йоан Милошев. Това би трябвало да бъдат житията от том VII, месец март: на препод. Яков – 21.109, и на мчци Терентий, Африкан, Максим, Помпий, Зинов, Александър, Диодор, Сура – 21.110, както и упоменанието за мчци Тамол, Ромол и препод. Георгий – 21.111.

Добавени проложни текстове в Зогр. 47:

В състава на *Стишиния пролог* в Зогр. 47 има добавени проложни текстове, които липсват в Търновската редакция: том I, месец септември, с. 71: към житието на препод. Евмений Чудотворец, еп. Гортински на л. 14а в Зогр. 47 са добавени следните стихове:

с̣. Веліе ѿмѣніе ѿко гортѣны.
всѣ кроткое вѣдѣ ѿко гнѣ.
въ нѣ. оумрѣ ѿмѣніе велѣглаголівын :-

На с. 84–28.137 в том V, месец януари, към рубриката за Неделя месопустна е добавено: възгъ память прносимъ вѣторому прншьствню гл нашего іѵ хл на л. 145б.

Добавени неделни слова в края на Зогр. 47:

1. л. 311а–312а: Неѣа мѣтара н фарісеа съврѣніе съ бѣмъ стѣмъ въ нарѣчѣнтѣ прѣзвннкѣ. трѣпѣсннцн. научнаемо ѿ мѣтара н фарісеа. н по малѣу до всѣхъ стѣхъ. пѣвае же да се прочѣтае прѣво тѣпнкъ мѣоу. ѿмоу же іе дѣнь. потѣ же трѣпѣсннцн. н глѣмъ въ тѣ дѣнь н нѣан мѣтара н фарісеа. стѣхосн.

2. л. 312а–312б: Въ тѣже дѣнь н нѣла влоуднаго сѣна. стѣхосн.

3. л. 312б–314а: Въ тѣже дѣнь н сѣвота мѣсопѣунаа. рѣкше прѣже оусѣпшнхъ дѣшь. стѣхосн.

4. л. 314а–315а: Въ тѣже дѣнь н нѣла мѣсопѣстнаа еже іе вѣтораго прншьствѣа. стѣхосн.

5. л. 315а–316а: Соуѣта сѣроадна. въ тѣ дѣнь памѣ нже въ всѣхъ поустннѣхъ поустннчествѣавшнхъ ѿцѣ. снрѣчѣ мджіе. н прѣбвннхъ жѣнѣ н сѣнноомннкѣ. стѣхосн.

6. л. 216а–317а: Въ нѣлю сѣроадноуоу на нзгнѣніе дѣламоу. стѣхосн.

7. л. 317а–317б: Съврѣніе въ прѣвоуоу соуѣтѣ поста. сѣкоуѣтѣхъ стѣго дѣвѣра тѣрвна. стѣхосн.

8. л. 317б–319а: Съврѣніе въ, д. нѣлю постѣмъ православію. стѣхосн.

На л. 319а в дясното поле има следната бел.: + нѣла, в, поста. вѣ, ...ню же ѣтет се еѣ... о нсѣвлѣннѣхъ расл[а]влѣннаго. сѣ нѣл... пролѣгъ нѣцн на о...нцн. н цн :-

9. л. 319а–319б: Съврѣніе въ трѣтѣю нѣлю поста поклонѣніе ѣтѣнаго н жнвотворѣцаго крѣта. стѣхосн.

На л. 319б – бележка с червенослов: Въ нѣлю, д. по. въ тѣже дѣнь н нѣла четвѣрта поста сѣ нѣле пролѣгъ нѣцн на концѣ кннзѣ сен :-

10. л. 320а–320б: Въ тѣже днь ѿ четвъртъкъ, е: нѣле стѣн четирѣдѣтницн ѿже въ велікаго канона прѣва послѣннца ѿ прѣдѣлїе :-

На л. 320б – има същата бележка като на л. 319б: Въ нѣлю, д: по: въ тѣже днь ѿ нѣла четвърта поста сѣе нѣле пролѣгъ ѿци на концѣ кнїзѣ сѣе :- Краят на това слово се повтаря с края на словото за третата неделя.

11. л. 321а–321б – текстът на словото прекъсва и започва: ... съ горуу: ѿтоу на дѣе се помѡцин: да ѿко сарварѣ оубо ѿ възтока: хага ѿже ѿ запада: попалнтн скрѣтнаа града ѿ дѣхуу ... възврѣнної мѣтере твоѣе мѣтвам хѣ бѣ: наплѡщїнхъ на бѣдѣ ѿзбавн: ѿ помѡдн нн ѿко ѿколюбцѣ :-

12. л. 321б–323а: Въ нѣделю, е: поста: въ нѡ же чѣт се ѣвангѣлїе ѿже ѿ сннхъ зеведѣѡвѣхъ: стнхосн:

13. л. 323а–324а : Соубота стмоу ѿ прѣведномоу лѣзароу: стнхосн:

14. л. 324а: Нѣла цвѣтна: стнхосн:

15. л. 324а–325а: Стн ѿ велікын пнѣлннкъ прѣзїндемѣ ѿсѡфа прѣкрѣснааго: ѿ нсѣхшн смокѡвннцн: стнхосн:

16. л. 325а–325б: Въ стн ѿ велікы вѣо, г: дѣв: стнхосн:

17. л. 325б–326а: Стѣл ѿ веліка срѣда ѿ влоуднѣи: стнхосн:

18. л. 326а–327б: Стн ѿ велікын четвъртъкъ: стнхосн:

19. л. 327б–329а: Стн ѿ велікын пѣтъкъ: стнхосн:

20. л. 329а–329б: Въ стору ѿ велікоу соуботоу: стнхосн:

21. л. 329б–330б: Въ стору ѿ велікоу нѣлю пасцѣ: стнхосн:

22. л. 330б–331а: Нѣла двмїна, рекшѣ новаа: стнхосн:

23. л. 331а–332а: Нѣла, в: по пасцѣ, мѣрѡнѡснцѣ: стнхосн:

24. л. 332а–332б: Нѣла, г: по пасцѣ, раслѣблєннагѡ: стнхосн:

25. л. 332б: Въ срѣдоу срѣдопетндѣтницн – без край.

Липсващи проложни текстове в РМ 2/20:

В състава на РМ 2/20 липсват много повече проложни съчинения, отколкото в Зогр. 47. Това вероятно се дължи на източника, от който е преписвал йеромонах Спиридон. Срещат се много случаи, при които се дават само проложните стихове без житието – общо 97. Също така има и случаи, при които са преписани само рубриците с името на светеца без житието за него. Тези факти свидетелстват, че е запазен в общи линии съставът на Търновската редакция на *СТИШИНИЯ ПРОЛОГ*. *Житието за Яков Постник* в РМ 2/20 е преместено на 27 януари – л. 1896–190б, вместо на 28 същия месец в Търновската редакция. Липсващите проложни съчинения в запазената текст на РМ 2/20 се дават по месеци според състава на Търновската редакция.

В Том I, месец септември: упоменание за големия пожар – 1.3, стихове за св. Павел Нови, арх. на Константинопол – 2.10, мч Диомид – 2.11, мч Юлиан – 2.12, мч Филип – 2.13, мч Евтихиан – 2.14, св. Исихий – 2.15, св. Леонид – 2.16, св. Евтихий – 2.17, св. Филадельф – 2.18, мч Меланип – 2.19, св. Партагация – 2.20, св. Зинон – 3.23, стихове и житие на мчца Василиса – 3.24, мч Харит – 2.25, св. Аристион – 3.26, мч Архонтион – 3.27, стихове без житието на свѣмч Вавила, еп. Антиохийски – 4.30, стихове за св. Теотим и Теодул – 4.32, мч Кентирион – 4.33, стихове без житието на свци Петроний, Харитон, Изарвол, и свмч Татуил и свмчца Вевея –

4.37, стихове за 1104 воители, мч – 6.46, св. Медимнос – 6.47, св. Фавст – 6.48, мчци Макарий и Андрей – 6.49, монах Вид – 6.50, св. Кириак, Дионисий и Андроник – 6.51, св. Андропелагия и Текла – 6.52, препод. Теоктист – 6.53, св. Сарапавмон – 6.54, стихове и житие на св. Кириак – 6.55, Повест много полезна – 8.66, стихове без житието на мч Севериан – 9.69, житие на препод. Теофан Изповедник – 9.70, мч Харитон – 9.71, мч Стратор – 9.72, препод. Ефросин – 11.79, стихове за мчци Димитрий, неговата жена Евантия, и Димитриан – 11.81, мчци Валерий и Селевкт – 11.83, стихове и житие на Курнут, еп. Иконийски – 12.85, стихове за мч Теодор Александрийски – 12.86, упоменание за мчци Македоний, Теодул, Татьяна и препод. Даниил – 12.88, стихове за мч Максим – 15.105, две девиици, свци – 15.106, стихове и житие на мчца Севастиана – 16.110, мчци Теодот и Асклипиодота – 17.114, свци Лукия, вдовица и нейния син Гемениан – 17.115, стихове и житие на мчца Теодота – 17.116, 100 мчци в Египет – 17.117, стихове за мч Ираклид – 17.120, свци Патермутий и Илия – 17.121, мчци София и Ирина – 18.123, житие на св. Мартин, папа Римски, и Максим – 20.131, стихове за мчци Артемидор и Тала – 20.132, препод. Мелетий, еп. – 20.133, стихове и житие за Иона Саваитски – 21.136, стихове за свци Евсевий, Нестав и Зион, близнаци – 21.139, житие на Исакий и Мелетий, еп. Кипърски – 21.140, стихове за мч Приск – 21.141, мч Исакий, еп. Кипърски – 21.142, стихове и житие на мчци Йоан, Петър и Антонина – 23.148, стихове за мч Пафнутий – 25.155, свците жени вдовици – 26.159, житие на препод. Игнатий – 27.163, стихове за мчци Александър, Алфий и Зосим, близнаци, и мчци Марко, пастир, Никон, Неон и Лиодора и много мчци девиици и деца – 28.169, мчци Калиник и Евстатий – 28.170, стихове без житието на свмчци Дада, Говедлай и Казд – 29.177, стихове за две жени – 30.180, мч Стратоник – 30.181, мч Мардоний – 30.182.

В Том II, месец октомври: стихове за мчци Рустик и Елеонора – 3.9, мч Теоктист – 3.10, мч Теоген – 3.12, мч Теотекн – 3.13, мч Данакт – 3.14, житие на Йоан Хозевит, еп. Кесарийски – 3.15, стихове и житие на мчци Давкт и дъщеря му Калистения – 4.19, Видение на Козма Мних – 5.23, стихове без житието на мч Полихроний – 7.28, стихове и житие на св. Пелагия – 8.30, св. Таисия блудница – 8.32, препод. Петър – 9.36, упоменание без житието на Теофил Изповедник – 10.42, стихове без житието на препод. Теофан Изповедник – 11.45, стихове за свци Нектарий, Арсакий и Сисиний, патр. на Константинопол – 11.47, мч Флорентий – 13–52, житие на препод. Никита Изповедник – 13.53, Повест на някой си мних полезна – 15.59, стихове и житие на мчци Хрисант и Дария – 17.66, мчци Клавдий Трибун с жена си Илирия и чедата им Мавър и Асеон – 17.67, стихове за ап. и евангелист Лука – 18.68, само рубриката без житието на препод. Юлиан от Ефрат – 18.70, стихове и житие на Дасий, Гай и Зотик, никомидийски мчци – 21.79, стихове за св. Александър, еп., мчци Ираклий, Ана, Елисавета, Теодота и Гликерия – 22.83, само рубриката без житието на препод. Никифор и препод. Макарий Римлянин – 23.86, стихове за мч Валериан – 25.91, препод. Кириак, патр. Константинополски – 27.97, Повест за иверите – 27.99, стихове и житие на мчци Терентий, Неонила, негова жена, Нита, Ерак, Теодул, Фотий, Евникия, техни деца – 28.101, препод. Фирмилиан, Мелихон, презв. Антиохийски – 28.102, житие на препод. Анна – 29.106, стихове и житие на ап. Клеоп, препод. Йосиф, патр. Константинополски и киликийските мчци Астерий, Клавдий, Неон и Неонила – 30.110, Повест на еп. Теодорит – 31.115.

В Том III, месец ноември: стихове и житие на мчци Кириная и Юлиания – 1.2, мчци Кесарий и Дасий и още пет – 1.3, Йоан, еп. и презв. Яков – 1.4, стихове за мчци Кириак, Домна и Домнина – 1.7, Повест за плача на прор. Йеремя – 4.17, стихове за мч Домнин и другите с него – 5.20, презв. Доротей – 5.21, свци Евпсихий и Картерий – 5.22, свци Теотим, Теофил и Тимотей – 5.23, св. Памфил – 5.24, Памет за падналия прах – 6.27, стихове за св. Атинодор – 7.32, стихове и житие на препод. жени Евстолия и Сосипатра – 9.37, мч Антоний – 9.38, стихове за мчци Христофор и Мавра – 9.39, препод. Еладий – 9.41, житие за свщмчк Милий, еп. и двамата ученици – 10.46, стихове без житие на мч Викентий, дякон – 11.49, стихове и житие на мчца Стефанида – 11.50, препод. Теодор, игумен Студийски – 11.51, прор. Ахий – 12.55, стихове за свци Арсакий и Виктор – 12.56, упоменание без стихове за Флавиан, патр. Константинополски – 12.57, стихове за Лео, патр. Константинополски – 12.58, препод. Киндиан, еп. Селевкийски, цар Юстин и царица Теодора, Тома, патр. Константинополски – 15.62, Повест за Йоан Усмаре и Захарий – 17.67, стихове за Максим, патр. Константинополски – 17.70, упоменание за препод. Юстин – 18.71, стихове за св. младенец – 18.74, житие на мч Роман, дякон от Палестина – 18.75, стихове за 150 мчци воители – 19.80, мч Агапий – 19.82, житие на мч Илиодор – 19.83, стихове и житие на мч Дасий от Дръстър – 20.85, упоменание за мчци Теоктист и Прокъл, патр. Константинополски – 20.87, стихове за св. Максим – 22.90, мчци Марко и Стефан – 22.91, стихове и житие на мч Менигн Белилник – 22.93, житие на препод. Ава – 22.94, стихове за свци Христофор и Ефимия – 22.95, мчци Талелей и Антим – 22.96, св. Калист – 22.97, мч Тадей – 22.98, св. Схирион, еп. – 23.102, Повест за видението на Йоан – 23.104, стихове за препод. Карион – 24.106, мчци Филумен и Христофор – 24.108, мчци Прокопий и Христофор – 24.109, мчца Василиса, царица – 25.112, св. Порфирий Стратилат – 25.113, житие на препод. Петър Мълчалник – 25.116, стихове за препод. Стилиан Пefлагонин – 26.120, житие на препод. Яков Отходник – 26.122, стихове за св. Пинуфрий – 27.125, препод. Андрей – 28.128, св. Петър – 28.129, св. Урван, еп. Македонски – 29.135, св. Висарион – 28.136, препод. Питирум – 29.137, мч Валериан – 29.138, св. Федрон – 29.139.

В Том IV, месец декември: житие на мчца Миропа – 2.6, стихове и житие на препод. Теодул епарх – 3.10, стихове без житието на препод. Йоан Мълчалник – 3.11, стихове за Селевк, Агапий и Мама – 3.12, стихове и житие на препод. Йоан Поливодски – 4.15, стихове за св. Юлиания – 4.16, мчци Христовул и Христовулия – 4.17, мч Диоген – 5.20, мч Аверкий – 5.21, мч Неофит – 7.27, мч Дометий – 7.28, мчци Исидор, Акепсим и Леон – 7.29, препод. Амун Нитрийски – 7.30, мчци Гайан и Гай – 7.31, препод. Игнатий – 7.33, стихове и житие на препод. Павел Повинник – 7.34, стихове за мчци Приск, Мартин и Никола – 7.35, упоменание за обновлението на църквата на Богородица в Куратарий – 7.36, стихове без житието на мч Африкий – 8.38, препод. Стефан Новосиятел – 9.43, стихове за мчци Соситей, Нарсий и Исакий – 9.44, житие на препод. Тома Дерфукин – 10.47, стихове без житието на мчци Акепсим и Антал – 11.50, Повест за някой си Миракс много полезна – 11.51, стихове без житието на св. Александър, еп. Ерусалимски – 11.53, св. Лукия, дева – 13.56, стихове за мч Калиник – 14.58, за Ариан и другите с него – 14.60, упоменание за земетресение – 14.61, стихове за св. Антия – 15.63, св. Коревор епарх – 15.64, двама

слуги – 15.65, стихове и житие на св. Елефтерий Кувикуларий – 15.66, стихове за Вахх Нови – 15.67, стихове и житие на мчци Патермутий, Коприй и Александър, и препод. Донат Изповедник – 17.169, стихове без житието на мчци Севастиан, и с него Зоис, Тракелин, Никострат, Клавдий, Кастор, Тивуртий, Кастул, Маркелин и Марко – 18.70, стихове за препод. Флор, еп. Амийски – 18.172, свци Фока и Ермил – 18.73, житие на Модест, патр. Константинополски – 18.175, стихове за мчци Илия, Пров и Арис – 19.177, стихове и житие на мчци Полиевкт и Тимотей – 19.178, стихове за Евтихий и Тесалоника – 19.179, мчци Евгений и Макарий – 20.182, 500 мчци в Никомидия – 21.185, 130 мчци жени в Никомидия – 21.186, стихове и житие на мч Темистокъл – 21.187, мч Хрисогон – 22.189, мчца Теодотия – 22.190, житие на Павел Неокесарийски – 23.194, житие в стихове за св. Евгения – 24.197, стихове за мчца Василия – 24.198, мч Филип, баща на мчца Евгения – 24.199, мчци Протас и Якинт – 24.200, св. Ахаик – 24.202, стихове и житие за полагагане на ризата на Богородица и препод. Еварест – 26.208, стихове без житието на препод. Константин – 26.210, стихове и житие за мчци Индис, Горгоний и Петър Никомидийски, Зинон и Доротей, Мардоний, Теофил, дякон, Мигдоний и Гликерий – 28.214, мчца Домнина – 28.215, житие на Тадей Изповедник – 29.220, стихове и житие на препод. Теодора от Кесарида – 30.222, стихове за препод. Леон, архим. – 30.224, св. Геласий – 31.227, 10 деца мчци – 31.228, мчца Олимпиадора – 31.229, св. Гай – 31.230.

В Том V, месец януари: стихове за мч Теодот – 1.3, св. Сергей – 1.4, св. Теоктист – 1.5, препод. Марко – 1.7, стихове и житие на св. Василий – 1.8, упоменание за препод. Козма, архиеп. Константинополски – 2.13, стихове за майка и две деца – 3.16, стихове и житие на препод. Аполинария – 4.20, упоменание за свци Хрисант и Ефимия – 4.21, житие на препод. Фостирий – 5.24, стихове за мч Севий – 5.25, св. Теод – 5.26, св. Домнина – 5.27, препод. Татяна – 5.28, стихове без житието мч Картерий – 8.33, стихове за св. Кир, архиеп. Константинополски – 8.34, св. Атик, патр. Константинополски – 8.35, прор. Еламит – 8.36, св. Агатон – 8.37, св. Теоктист, еп. – 8.38, стихове без житието на св. Маркиан – 10.43, стихове за св. Амоний – 10.44, стихове без житието на прор. Самей – 11.46, упоменание за мчца Анастасия, Марко, св. Стефан, св. Теодор, архим. Агапий и св. Евпраксия – 11.47, стихове за мч Маир – 11.48, препод. Виталий – 11.49, стихове за св. Евсевий – 12.54, мч Атанасий – 13.56, мчци Пахомий и Папирин – 13.57, упоменание за обновлението на обителта на св. Илия – 13.59, житие на препод. Теодул – 14.62, стихове и житие на препод. Стефан – 14.63, стихове за мчца Агния – 14.64, стихове без житието на Козма, творец, еп. Маюмски – 15.68, стихове за препод. Ахил – 17.76, стихове и житие на препод. Маркиан Киринейски – 18.78, мчца Ксения – 18.80, мчца Ефрасия – 19.82, Пренасяне мощите на Григорий Богослов – 19.83, упоменание за мчци Лукиан, Павла и техните деца Ипатий и Павла – 19.84, стихове и житие на мчци Ина, Пина и Рима – 20.88, блаж. Петър Митар – 20.89, стихове без житието на мч Неофит – 21.91, стихове за препод. Зосим, еп. Сиракузки – 21.92, упоменание за св. Ирина – 21.93, житие на мчца Агния – 21.94, стихове за 4 мчци – 21.95, стихове без житието на препод. Атанасий Персянин – 22.98, стихове за препод. Евсевий – 23.101, стихове и житие на препод. Максим – 23.102, препод. Салман Мълчалник – 23.103, двама мчци – 23.104, стихове за мчци Павел, Павсирий и Теодотий – 24.107, житие на мч Вавила – 24.108, стихове без житието на Анастасий

Персянин – 24.110, упоменание за мч Ермоген, препод. Филон, еп. Калпасински и презв. Филипка – 24.111, стихове за мч Васим – 24.112, св. Еладий – 24.113, препод. Зосим – 24.114, стихове без житието на Марий певец – 25.117, стихове за мчца Медула – 25.118, прор. Лаврентий и препод. Димитър – 25.119, стихове и житие за Големия земетръс – 26.121, препод. Симеон – 26.122, мчци Ананий, презв., Петър и с тях 7 воители – 26.123, стихове за препод. Гавриил – 26.125, двама мчци във Фригия – 26.126, от житието за пренасяне мощите на Йоан Златоуст в Константинопол е преписано само началото на л. 1896 до ндеже н съвъръ его съвъръшет се : ~ – 27.127, стихове за св. Маркиана, царица – 28.128, препод. Клавдий – 28.129, стихове и житие на препод. Яков Постник – 28.134, стихове за мчци майка и дъщеря – 28.135, мч Харий – 28.136, стихове и житие на Самосатските мчци: Роман, Яков, Филотей, Иперхий, Авив, Юлиан и Паригорий – 29.139, мчци Силуан, еп. Лука дякон и Мокий четец – 29.140, стихове без житието на свщмч Варсимей, еп. Едески – 29.142, стихове за препод. Афраат – 29.143, стихове и житие на мч Теофил Нови – 30.145, Викторин, Виктор, Никифор, Клавдий, Серапион и Папий от Коринт – 31.149.

В Том VI, месец февруари: стихове и житие на препод. Вендиамин – 1.3, стихове за препод. Василий Изповедник, еп. Солунски, и препод. Тимотей Изповедник – 1.4, стихове и житие на мчци Перпетуа и с него: Сатир, Ревкат, Саторнин, Секунд и Филикитата – 1.7, мчци Адриан и Евул – 3.10, стихове за мчци Павел и Тимон – 3.13, св. Клавдий – 3.14, стихове без житието на препод. Николай Студит – 4.17, стихове за мчци препод. Йоан и Теоктист Иринополски – 4.19, препод. Насим Чудотворец – 4.20, стихове без житието на мчца Теодулия – 5.23, мч Юлиан от Емеса – 6.26, упоменание за препод. Петър и мч Теопемт и неговата дружина – 7.32, стихове и житие на мчци Марта и Мария, сестреници, и мч Ликарион – 8.36, стихове без житието на мчци Маркел, еп. Сикелийски, Филагрий, еп. Кипърски, и Панкратий, еп. Тавроменийски – 9.39, стихове за мч Петър Дамаскински – 9.40, мчци Порфирий, Ваптос и три жени – 10.42, св. Анастасий, архиеп. Константинополски – 10.44, двама мъченици с Власий и 7 жени – 11.47, намиране мощите на прор. Захарий – 11.48, стихове без житието на Антоний, патр. Константинополски – 12.53, стихове за мчци Плутин и Саторнин – 12.54, мчци баща и син – 13.58, стихове без житието на препод. Авраам – 14.61, стихове за мч Маиор – 15.63, упоменание за препод. Пафнутий и дъщеря му Ефросина и събор на Йоан Богослов – 15.65, стихове без житието на св. Мариамна, сестра на ап. Филип – 17.70, стихове за препод. Авксивий, еп. на Силон Кипърски – 17.71, стихове без житието на препод. Агапий, еп. Синентски – 18.76, препод. Евгений и Макарий – 19.79, препод. Висарион – 20.82, препод. Евстатий, архиеп. Антиохийски – 21.87, стихове и житие на св. Георги, еп. Амастридски – 21.88, стихове за Йоан, патр. Константинополски – 21.89, препод. Захарий, патр. Ерусалимски – 21.90, стихове и житие на препод. Атанасий Изповедник – 22.92, стихове за св. Антуса и 12 слуги – 22.93, мч Синет – 22.94, стихове и житие на препод. Таласий и Лимней – 22.95, стихове и житие на препод. Йоан, Антиох, Антонин и Мойсея – 23.99, стихове за св. Горгония, сестра на Григорий Богослов – 23.100, мч Ригин, еп. Скопелски – 25.105, стихове без житието на свщмч Ипатий, еп. Гангърски – 25.106, мчца Фотина Самарянка – 26.112, стихове за друга Фотина Самарянка – 26.113, стихове без житието на препод. Талелей – 27.126, стихове за препод. Стефан – 27.127, мч Нисий – 27.128, стихове без

житието на свщмч Протерий, археп. Александрийски – 28.129, стихове за 6 мъченици в Египет – 28.132, ап. Нимфан и ап. Евул – 28.133, мч Маврикий – 28.135.

В Том VII, месец март: с. 8–11: стихове без житието на мчца Антонина – 1.3, стихове за мч Несториан – 1.6, упоменание за мчци Харисий, Никифор и Агапия – 1.7, стихове и житие на мчци Нестор и Тривимий – 2.9, стихове за мч Троадий и другите с него – 2.12, стихове без житието на мч Теодорит, презв. Антиохийски – 3.16, стихове за препод. Пиамона – 3.18, мчци Кондратий, Акакий и Стратоник – 4.20, житие на мч Исихий – 4.21, стихове за св. Григорий, еп. на Констанция Кипърска – 4.23, Ираида и Евлогий – 5.27, стихове без житието на препод. Стихий Чудотворец – 6.31, препод. Теофилакт Изповедник, еп. Никомидийски – 8.40, препод. Павел Изповедник, еп. Плусиадски – 8.41, стихове за ап. Ерм – 8.42, мч Дион – 8.43, упоменание за препод. Дометий – 8.44, само рубриката без житието на Урпасиан – 9.46, препод. Анастасия – 10.50, стихове без житието на препод. Пионий презв. – 11.54, стихове и житие на препод. Георги Чудотворец – 11.55, препод. Григорий, папа Римски – 12.58, стихове за мчци Африкан, Пуплий и Терентий – 13.63, мч Авив – 13.64, стихове и житие на Евсхимон – 14.68, стихове без житието на мч Менигн Белилник – 15.72, препод. Анин Чудотворец – 16.75, стихове за мч Роман – 16.77, св. Александър, папа Римски – 16.79, упоменание за земетресение в Константинопол – 17.81, стихове за препод. Теостирик – 17.82, житие на мч Марин – 17.84, мчци Трофим и Евкарпий – 18.86, стихове за св. Клавдий трибун – 19.91, св. Илария – 19.92, мчци Иасон и Мавър – 19.93, стихове без житието на мч Панхарий – 19.94, препод. Герасим – 20.96, житие на препод. Никита, еп. Аполониадски – 20.99, стихове за св. Акила епарх – 20.101, св. Лолион – 20.102, препод. Яков, еп. – 21.109, мчци Терентий, Африкан, Максим, Помпий, Зион, Александър, Диодор, Сура – 21.110, упоменание за мчци Тамол и Ромол и препод. Георги – 21.111, житие на св. Дросида, дъщеря на цар Траян – 22.113, свщмч Артемон презв. – 24.123, стихове без житието на Стефан Триглийски, Изповедник – 26.133, Повест за пленения Малх Мних – 26.134, стихове за препод. Кириак – 27.136, мчци Йоан и Врухий – 27.138, прор. Ананий – 27.139, упоменание за Павел, еп. Коринтски, Евтихий, еп. и ап. Иродион, един от седемдесетте – 27.140, стихове за препод. Иларион Нови – 28.141, стихове и житие за препод. Евстатий Изповедник, еп. Витикийски – 29.144, житие на препод. Йоан – 29.145, стихове за патр. Кириак – 30.148, житие на прор. Йоад – 31.152, стихове за препод. Власий и 48 мчци – 31.154, упоменание за препод. Стефан Чудотворец и препод. Теофил – 31.155.

В Том VIII, месец април: житие на препод. Макарий Изповедник – 1.2, препод. Теодосия, дева – 2.8, стихове за св. Диомид – 3.13, св. Витоний – 3.14, препод. Илирий – 3.15, препод. Платон – 4.20, Георги в Малая – 4.21, житие на препод. Теодосий Солунски – 5.24, стихове за мч Термий – 5.26, свци господарка и робиня – 5.27, св. Помпий – 5.28, мчци Максим и Терентий – 5.30, св. отроковица – 5.31, св. Платонида – 6.34, двама мчци – 6.35, упоменание за препод. Ермий – 6.36, мч Руфин – 7.39, мчца Акилина Нова – 7.40, стихове без житието за мч Павсолипий – 8.43, стихове и житие на препод. Келестин, папа Римски – 8.44, стихове без житието на пленен мч в Персида – 9.48, стихове за св. Авдиисус – 9.49, стихове и житие на мч Яков презв. – 10.52, стихове за препод. Трифена – 11.54, стихове без житието на препод. Иоан – 11.55, препод. Антуса, дъщеря на цар Копроним – 12.58, стихове

за мч Елефтерий Персянин – 13.64, мч Теодосий – 13.65, св. Леонид, еп. Атонски – 15.72, мчци Теодор и Павсолипий – 15.73, житие на мчца Ирина – 16.77, препод. Анастасия Чудотворица – 18.83, стихове за свци Сократ и Дионисий – 19.87, св. Анастасион – 18.87, препод. Георги, еп. Антиохийски – 19.88, св. Пафнутий Ерусалимски – 20.92, св. Анастасий, еп. Антиохийски – 20.93, упоменание за ап. Закхей – 20.94, стихове и житие на мчца Александрия, царица – 21.98, стихове за мч Неарх – 22.100, стихове и житие за възпоменание за отшествието на ап. Натанаил – 22.101, житие на ап. Апелий, Лука и Климент – 22.103, стихове за 100 воини – 24.112, стихове и житие на мчци Пасикрат и Валентин – 24.114, упоменание за възпоминанието на св. Георги в Кипариса – 24.116, упоменание за възпоменание за ап. Петър – 25.118, стихове за св. Македоний, патр. Константинополски – 25.119, препод. Глафира – 26.123, житие на препод. Йоан Изповедник – 27.127, стихове за Лолион – 27.131, ап. Ясон – 28.133, св. Керкира, царска дъщеря – 28.134, св. Виталий – 28.135, мч Неон – 28.136, стихове и житие на мчци Теодор и Родопиан – 29.139, за Чудото в Африкия – 29.140, свцмч Патрикий – 29.141, житие на св. Донат, еп. – 30.146, поучение на св. Ефрем – 30.147.

В Том IX, месец май: стихове за Вата Персянин – 1.2, житие на мч Философ – 1.3, стихове и житие на мч Силуан, еп. – 2.8, стихове за 40 мчци в Египет – 2.9, упоменание за Сава Дафнусийски – 2.10, стихове без житието на препод. Петър Чудотворец – 3.12, препод. Никифор – 4.17, стихове за препод. Атанасий, еп. Коринтски, мчци Афродисий, Леонт, Антоний, Валериан, Макровий и множество мчци в Скитополис – 4.18, стихове за пренасяне мощите на св. Лазар и Мария Магдалена – 4.19, стихове и житие на мчца Пелагия от Тарс – 5.20а, стихове за мчци Пахомий и Иларион – 6.22, св. Варвар – 6.25, мчци Гайан, Неофит и Гай – 7.28, препод. Мил песнивец – 8.33, мчци от воински полк – 8.34, стихове и житие на мчци Епимах и Гордиан – 9.36, стихове за мчци Акилина и Калиникия – 9.38, стихове и житие на мчци Алфий, Филадельф и Киприан – 10.41, препод. Исихий Изповедник – 10.42, стихове за Исихий Синклитик – 10.43, св. Лаврентий – 10.44, стихове без житието за богохранимия Цариград – 11.46, стихове за препод. Георги – 12.50, стихове без житието на препод. Сергей Изповедник – 13.53, стихове и житие на Обновлението на храма на Богородица, и препод. Павсикакий, еп. Синадски – 13.55, житие на мч Максим – 14.60, препод. Ахил, еп. Лариски – 15.64, стихове за св. Петър от Лампсака – 15.65, упоменание за Богородица в Ограда – 15.66, стихове без житието на мчци Ираклий, Павлин и Венедим – 15.68, препод. Александър, архиеп. Ерусалимски – 16.69, мчци Авда и Авдиисус с тях 38 дякони, 16 презвитери и 7 девици – 16.70, мчци Вахтисий, Исакий и Симеон – 16.71, стихове за св. Петър – 16.74, св. Николай, патр. Константинополски – 16.75, упоменание за препод. Неадий и Георги, митиленски епископи, мчца Ефимия – 16.77, стихове за мчца Ефрасия – 18.80, стихове без житието на Стефан, архиеп. Константинополски – 18.83, стихове за мч Юлиан – 18.85, упоменание за препод. Мартениан, мчци Кирил и Юлита и други мчци – 18.86, св. Анастасион – 18.87, стихове без житието на мч Аколут – 19.89, стихове за мчци и Талалей – 20.94, препод. Таласий – 20.95, св. Марко Пустинник – 20.96, св. Максимиан, патр. Константинополски – 21.100, св. Маркел – 21.103, мч Кодрос – 21.104, мч Селевк – 23.110, житие на препод. Марга – 25.114, препод. мч Тимотей – 26.120, свмч Терапонт – 27.124, стихове и житие на свцмч

Еладий – 28.128, мчци Крискент, Павел и Диоскорид – 28.130, препод. Александър, папа Римски – 29.134, стихове без житието на препод. Ипатий – 29.136, стихове за мъж и съпругата му – 29.137, стихове без житието на св. Ентихий – 30.138, стихове за мч Наталий – 30.140, мчци Роман и Мелетий – 30.142, св. Евпъл – 30.143, св. Ермий – 31.146, 5 мчци в Исколон – 31.148.

В Том X, месец юни: стихове за мч Нерон – 1.3, св. Пиерий, еп. – 1.4, стихове без житие на Александър, архиеп. Константинополски – 2.7, упоменание за мчци Ермил и Стратоник и още 1000 мчци – 2.9, житие на препод. Атанасий Чудотворец – 3.11, стихове за препод. Папо – 3.13, житие на препод. София – 4.15, стихове за препод. Йоан – 4.16, само упоменание без житието на Иларион Нови, игумен Далматски – 5.20, стихове за препод. Анувий – 6.30, св. Атал – 6.31, препод. Севестиана Чудотворица – 7.35, мч Тарасий – 7.37, препод. Мелания – 8.39, мч Никанор – 8.41, св. Марко – 8.42, упоменание за събора на Богородица и на арх. Михаил – 8.43, мчци Орест, Диомид и Родион – 9.45, стихове за свщмч Александър, еп. Пруссийски – 9.47, св. Кирил – 9.49, три мчци девы – 9.50, св. Теофана и Пансемна – 10.53, св. Вениамин – 10.55, мч Аполос, еп. – 11.58, св. Зинон – 11.59, св. Евлогий, патр. Ерусалимски – 13.67, десет хиляди мчци – 13.68, св. Теодор – 13.69, стихове без житието на свщмч Кирил, еп. Гортински – 14.72, стихове за ап. Фортунат – 15.76, ап. Ахаик – 15.77, препод. Росисий – 15.79, препод. Нероним – 15.80, св. старица – 15.81, упоменание за събор на Богородица – 16.83, стихове за св. Марко, еп. Аполониадски – 16.84, препод. Йосиф Отшелник – 17.89, препод. Пиор – 17.90, мчци Ипатий и Теодул – 18.92, препод. Еразъм – 18.93, упоменание за препод. Леонтий и събор на арх. Михаил – 18.95, стихове за ап. Юда Тадеев – 19.97, мч Асинкрит – 19.100, упоменание за намиране на ризата и одеждите на прор. Йоан, Лука, Андрей, Тома и Елисей и на мч Лазар – 20.102, стихове без житието на мч Юлиан от Киликия – 21.106, стихове за мч Галактион – 22.111, стихове и житие на мчци Юлиана и Саторин, неин син – 22.112, Терентий, еп. Иконийски – 22.113, св. Леонида, Ливия и Евтропия – 25.119, Повест на еп. Синесий, някой си философ – 27.126, стихове за мчци Маркий и Маркия – 27.129, св. Пиерий, презв. – 27.130, житие на Сергей Магистър – 28.132, стихове за мч Македоний – 28.133, свци два отрока – 28.136, препод. Моиси – 28.137, св. Донат, еп. Ливийски – 28.138, трима мчци от Галатия – 28.140, св. Диомид – 30.144, мч Евлампий – 30.145.

В Том XI, месец юли: стихове за Лъв Пустинник – 1.3, 1000 мчци – 1.4, св. Маврикий – 1.5, 20 мчци в Никомидия – 1.6, стихове без житието на мч Коинт – 2.9, св. Анатолий, архиеп. Константинополски – 3.13, стихове за св. Киприл, Лукий и Арой – 4.16, св. Асклипия – 4.17, препод. Менигн – 4.19, стихове без житието на свщмч Исавър и с него Инокентий, Филик, Ермий, Василий и Перегрин – 6.28, стихове за мчци Филимон, Архип и Онисим – 6.30, упоменание за мч Василий и с него още 70 мчци в Скитополис – 6.31, стихове за св. Аполоний – 6.32, св. Епимах – 6.34, упоменание за мч Теодот и Донат, еп. Ливийски – 6.35, стихове за мч Поликарп Нови – 7.39, мч Евангел – 7.40, 12 жени болярки – 8.43, свци двама трибуни и Никострат – 8.44, стихове без житието на препод. Патермутий – 9.47, стихове за мчци Вианор и Силуан – 9.48, стихове и житие на препод. Лъв – 11.56, стихове за св. Маркиан – 11.57, стихове без житието на мчца Голиндуха – 12.60, препод. Онисим Чудотворец – 14.68, мч Антиох – 16.76, мчци Павел, Валентина и Тея – 17.78,

стихове за св. Онисифор – 17.82, мч Маркел – 18.85, упоменание за св. Стефан, архиеп. Константинополски, и Йоан, митр. Халкидонски – 18.87, стихове без житието на препод. Макрина, сестра на Василий Велики – 19.89, стихове за св. Аполинарий и Виталий – 19.91, упоменание за препод. Григорий Нови – 19.92, стихове за мчци от Мелетина – 21.96, св. Игнатий – 21.98, мч Евгений – 21.99, упоменание за мчци Теофор и Георги, мч Акакий – 21.100, стихове без житие на мчци Трофим и Теофил и други тринадесет – 22.103, житие на препод. Анна – 23.107, стихове за мч Капитон – 24.113, св. Именей – 24.114, мч Ермоген – 24.115, житие на избитите византийци от българите – 25.118, стихове без житието на мчци Санкт, Сатурн, Атила и Вландина – 25.119, стихове за мч Апион – 25.120, мчца Ерусалима – 25.121, упоменание за препод. Симеон – 25.122, стихове за св. Панталеймон – 27.126, упоменание за обителта Мантанисийска – 27.127, стихове за мчца Дросис – 28.133, упоменание за препод. Ирина – 28.134, св. Константин, патр. Константинополски – 29.138, свци баща и майка с двете им деца – 29.139, стихове без житието на св. Йоан Стратилат – 30.141, стихове за мч Мама – 30.143, стихове без житието на мчца Юлита от Кесария – 31.146.

В Том XII, месец август: стихове за св. Папа Нови – 1.3, мч Елезар – 1.4, мч Полиевкт – 1.7, стихове без житието за намиране на мощите на мчци Дада, Квинтилиан и Максим – 2.9, житие на мч Стефан – 3.12, стихове без житието на препод. Евдокия – 4.16, стихове за освещението на храма – 4.20, житие на мч Евсигний – 5.21, житие на цариците Пулхерия и Ирина – 7.28, стихове за препод. Иор – 7.29, препод. Потамия – 7.30, св. Наркис, патр. Ерусалимски – 7.31, мч Стиракий – 7.35, житие на препод. Теодосий – 8.38, стихове за мчци Елефтерий и Леонид – 8.39, двама мчци – 8.40, св. Антоний Александрийски – 9.46, само рубриката без житието за намиране неръкотворния образ – 9.47, стихове за мчци Неофит, Зинон, Гай, Марк, Макарий и Гайан – 11.53, само рубриката без житието на царица Ирина – 13.65, стихове без житието на мчци Стратон, Филип и Евтихиан – 17.79, упоменание за Левкий и Коронат – 17.82, стихове за множество нищи – 18.84, стихове и житие на мчци Ерм, Серапион и Полиен – 18.85, упоменание за мчца Юлиана и мч Леонтий – 18.86, мчца Фотиния – 20.92, житие на мч Илиодор и свщмч Доса – 20.95, упоменание св. Теоклита – 21.99, стихове без житие на мчца Антиса и Атанасий, еп., и слугите ѝ Харисим и Неофит – 22.101, стихове за св. Иринея, Ор и Оропс – 22.102, стихове без житието на Иринея, еп. Сирмийски – 23.105, стихове и житие на препод. Георги Езерник – 24.110, стихове за св. Адриан и 23 мчци – 26.114, мчци Атик и Сисиний – 26.115.

Добавен текст на Поучение на йеромонах Епифаний в РМ 2/20:

В края на ръкописа има добавени няколко листа, които съдържат *Поучение на Епифаний йеромонах*. Листовете са наполовина скъсани и трудно може да се възстанови целият текст. Освен това липсва краят на поучението. Тези листове са номерирани с римски цифри: Ia–VIIб.

ЛИТЕРАТУРА

- Ангелов, Данчев, Кожухаров, Петков 1989 Ангелов, Б., Г. Данчев, Ст. Кожухаров, Г. Петков. *Димитър Кантакюзин. Събрани съчинения*. София, 1989 [Angelov, B., G. Danchev, St. Kozhuharov, G. Petkov. *Dimitar Kantakuzin. Sabrani sachinenia*. Sofia, 1989].
- Богдановић 1975 Богдановић, Д. *Две редакције стиховног пролога у рукописној збирци манастира Деџана. Упоредна истраживања*. Т. 1. Београд, 1975 [Bogdanović, D. *Dve redakcije stihovnog prologa u rukopisnoj zbirci manastira Dečana. Uperedna istraživanja*. Т. 1. Beograd, 1975].
- Богдановић 1976 Богдановић, Д. *Пролошко житије светог Симеона*. – Прилог за књижевност, језик, историју и фолклор, 42 (1976), № 1–4, с. 9–19 [Bogdanović, D. *Prološko žitije svetog Simeona*. – Prilog za književnost, jezik, istoriju i folklor, 42 (1976), № 1–4, s. 9–19].
- Богдановић 1982 Богдановић, Д. *Инвентар ћирилских рукописа у Југославији (XI–XVII века)*. Београд, 1982 [Bogdanović, D. *Inventar ćirilskih rukopisa u Jugoslaviji (XI–XVII veka)*. Beograd, 1982].
- Дилевский 1974 Дилевский, Н. М. *Трехсотлетие первого печатного издания „Жития Иоанна Рильского“ болгарского патриарха Ефимия Тырновского (1671–1971)*. – В: Тырновска книжовна школа. 1371–1971. Международен симпозиум, Велико Тырново, 11–14 октомври 1971. София, 1974, с. 127–135 [Dilevskii, N. M. *Trekhsotletie pervogo pechatnogo izdaniia „Zhitia Ioanna Ril'skogo“ bolgarskogo patriarkha Efimiia Turnovskogo (1671–1971)*. – V: Tarnovska knizhovna shkola. 1371–1971. Mezhdunaroden simpozium, Veliko Tarnovo, 11–14 oktombri 1971. Sofia, 1974, s. 127–135].
- Жуковская 1983 Жуковская, Л. П. *Текстологическое и лингвистическое исследование Пролога*. – В: Славянское языкознание. IX Международный съезд славистов. Доклады советской делегации. Москва, 1983, с. 110–120 [Zhukovskaia, L. P. *Tekstologicheskoe i lingvisticheskoe issledovanie Prologa*. – V: Slavianskoe iazykoznanie. IX Mezhdunarodnyi s"yezd slavistov. Doklady sovetskoi delegatsii. Moskva, 1983, s. 110–120].
- Жуковская 1984 Жуковская, Л. П. *Стостишие Евгении в Прилепском прологе конца XIV века*. – Прилози, 9 (1984), № 2 (Оделение за лингвистика и литературна наука), с. 11–22 [Zhukovskaia, L. P. *Stostishie Evgenii v Prilepskom prologe kontsa XIV veka*. – Prilozi, 9 (1984), № 2 (Odelenie za lingvistika i literaturna nauka), s. 11–22].
- Иванов 1936 Иванов, Й. *Жития на св. Иван Рилски*. – Годишник на Софийския университет. Историко-филологически факултет, 32 (1936), № 13, с. 1–108 [Ivanov, Y. *Zhitia na sv. Ivan Rilski*. –

- Godishnik na Sofijskia universitet. Istoriko-filologicheski fakultet. Kn. 32 (1936), № 13, s. 1–108].
- Иванов 1970 И в а н о в, Й. *Български старини из Македония*. Фототипно издание. София, 1970 [Ivanov, Y. Balgarski starini iz Makedonia. Fototipno izdanie. Sofia, 1970].
- Иванова 1979 И в а н о в а, Кл. *Агиографската продукция на Търновската книжовна школа* (Дисертация за получаване на научната степен кандидат на филологическите науки). 1979 [Ivanova, Kl. Agiografskata produktsia na Tarnovskata knizhovna shkola (Disertatsia za poluchavane na nauchnata stepen kandidat na filologicheskite nauki). 1979].
- Иванова 2003 И в а н о в а, Кл. *Пролог*. – В: Старобългарска литература. Енциклопедичен речник. Съст. Д. Петканова. В. Търново, 2003, с. 408–410 [Ivanova, Kl. Prolog. – V: Starobalgarska literatura. Entsiklopedichen rechnik. Sast. D. Petkanova. V. Tarnovo, 2003, s. 408–410].
- Йонова 2003 Й о н о в а, М. *Търновска книжовна школа*. – В: Старобългарска литература. Енциклопедичен речник. Съст. Д. Петканова. В. Търново, 2003, с. 523–524 [Yonova, M. Tarnovska knizhovna shkola. – V: Starobalgarska literatura. Entsiklopedichen rechnik. Sast. D. Petkanova. V. Tarnovo, 2003, s. 523–524].
- Ковачевић 1989 К о в а ч е в и ћ, Р. *Прилог проучавању проложког житија светог Саве у руској рукописној традицији*. – Археографски прилози, 10–11 (1989), с. 115–123 [Kovačević, R. Prilog proučavanju proložkog žitija svetog Save u ruskoj rukopisnoj tradiciji. – Arheografski prilozi, 10–11 (1989), s. 115–123].
- Кожухаров 1977 К о ж у х а р о в, Ст. *Старобългарски проложни стихове*. – Литературна история, 1 (1977), с. 44–56. Преиздадено в: Проблеми на старобългарската поезия. Т. 1. София, 2004, с. 301–309 [Kozuharov, St. Starobalgarski prolozhni stihove. – Literaturna istoria, 1 (1977), s. 44–56. Preizdadeno v: Problemi na starobalgarskata poezia. T. 1. Sofia, 2004, s. 301–309].
- Кожухаров 2004 К о ж у х а р о в, Ст. *Проблеми на старобългарската поезия*. Т. 1. София, 2004, с. 301–309 [Problemi na starobalgarskata poezia. T. 1. Sofia, 2004, s. 301–309].
- Кодов 1969 К о д о в, Хр. *Опис на славянските ръкописи в библиотеката на Българската академия на науките*. София, 1969 [Kodov, Hr. Opis na slavyanskite rakopisi v bibliotekata na Balgarskata akademia na naukite. Sofia, 1969].
- Кувев, Петков 1986 К у е в, К., Г. П е т к о в. *Събрани съчинения на Константин Костенечки. Изследване и текст*. София, 1986 [Kuev, K., G. Petkov. Sabrani sachinenia na Konstantin Kostenechki. Izsledvane i tekst. Sofia, 1986].
- Милтенова, Димитрова 2008 М и л т е н о в а, А., М. Д и м и т р о в а. *Ресавски прапис*. – В: История на българската средновековна

- литература. Съст. А. Милтенова. София, 2008, с. 621–622 [Miltenova, A., M. Dimitrova. Resavski pravopis. – V: Istoria na balgarskata srednevekovna literatura. Sast. A. Miltenova. Sofia, 2008, s. 621–622].
- Мирчева 2013 М и р ч е в а, Б. *Култът към св. Еразъм Охридски (Формийски) в източната и западната традиция*. – В: Светци и свети места на Балканите. Материали от Международната конференция, София, 14–16 юни 2012 г. Т. 2. История. Културна антропология. Изкуствознание (= Старобългарска литература, 48). София, 2013, с. 67–79 [Mircheva, B. Kultat kam sv. Erazam Ohridski (Formiyski) v iztochnata i zapadnata traditsia. – V: Svettsi i sveti mesta na Balkanite. Materiali ot Mezhdunarodnata konferentsia, Sofia, 14–16 yuni 2012 g. T. 2. Istoria. Kulturna antropologia. Izkustvoznanie (= Starobalgarska literatura, 48). Sofia, 2013, s. 67–79].
- Мошин 1971 М о ш и н, Вл. *Словенски ракописи во Македонија*. 1. Скопје, 1971 [Moshin, Vl. Slovenski rakopisi vo Makedonija. 1. Skorpje, 1971].
- Петков 1996 П е т к о в, Г. *Четири преписа на Стишиния пролог от XVI в. в ръкописи на Висарион Дебърски (Археографски бележки)*. – В: Българският шестнадесети век. София, 1996, с. 351–362 [Petkov, G. Chetiri prepisa na Stishnia prolog ot XVI v. v rakopisi na Visarion Debarski (Arheografski belezhki). – V: Balgarskiyat shestnadeseti vek. Sofia, 1996, s. 351–362].
- Петков 2000 П е т к о в, Г. *Стишиният пролог в старата българска, сръбска и руска литература (XIV–XV в.)*. Археография, текстология и издание на проложни стихове. Пловдив, 2000 [Petkov, G. Stishniyat prolog v starata balgarska, srabska i ruska literatura (XIV–XV v.). Arheografia, tekstologia i izdanie na prolozhni stihove. Plovdiv, 2000].
- Петков 2006 П е т к о в, Г. *Бележки за една фраза от проложното житие на Иван Рилски в Стишиния пролог*. – В: Класика & авангард. Юбилеен сборник по случай 70-та годишнина на проф. д.ф.н. Иван Сарандев. София, 2006, с. 19–28 [Petkov, G. Belezhki za edna fraza ot prolozhnoto zhitie na Ivan Rilski v Stishnia prolog. – V: Klasika & avangard. Yubileen sbornik po sluchay 70-ta godishnina na prof. d.f.n. Ivan Sarandev. Sofia, 2006, s. 19–28].
- Петков 2021 П е т к о в, Г. *Неизвестен препис на Проложното житие на св. Еразъм Охридски (Формийски)* [Petkov, G. Neizvesten prepis na Prolozhnoto zhitie na sv. Erazam Ohridski (Formiyski)]. – *Palaeobulgarica*, 45 (2021), № 4, с. 35–54.
- Петков, Спасова 2008–2014 П е т к о в, Г., М. С п а с о в а. *Търновската редакция на Стишиния пролог. Текстове. Лексикален индекс*. Т. 1–12. Пловдив, 2008–2014 [Petkov, G., M. Spasova. Tarnovskata redaktsia na Stishnia prolog. Tekstove. Leksikalen indeks. T. 1–12. Plovdiv, 2008–2014].

- Радивиловски 1671 Р а д и в и л о в с к и, Антон, йеромонах. *Житие и служба на препод. Иван Рилски* (Прѣнагѡ Сѣца нашего Іоанна Рылскаго житїе и вса служба по преданїю церковном). Киево-Печорска лавра, 1671 [Radivilovski, Anton, yeromonah. Zhitie i sluzhba na prepod. Ivan Rilski (Prdbnago oca nashego Ioanna Rylskago zhitie i vse sluzhba po predaniyu cerkovnom). Киево-Pechorska lavra, 1671].
- Радуловић 2019 Р а д у л о в и ћ, М. Пролошка житија Св. Саве и Св. Симеона и њихови стихова. – Црквене студије, 16 (2019), с. 477–490 [Radulović, М. Prološka žitiја Sv. Save i Sv. Simeona i njihovi stihova. – Crkvene studije, 16 (2019), s. 477–490].
- Райков 1977 Р а й к о в, Б. *Към историята на ресавския правопис в България*. – В: Сборник Владимира Мошина. Београд, 1977, с. 213–222 [Raykov, В. Kam istoriyata na resavskia pravopis v Bulgaria. – V: Zbornik Vladimira Mošina. Beograd, 1977, s. 213–222].
- Райков, Кожухаров, Миклас, Кодов 1994 Р а й к о в, Б., С т. К о ж у х а р о в, Х. М и к л а с, Х р. К о д о в. *Каталог на славянските ръкописи в библиотеката на Зографския манастир в Света гора*. София, 1994 [Raykov, В., St. Kozhuharov, Н. Miklas, Hr. Kodov. Katalog na slavyanskite rakopisi v bibliotekata na Zografskia manastir v Sveta gora. Sofia, 1994].
- Спространов 1902 С п р о с т р а н о в, Е. *Опис на ръкописите в библиотеката на Рилския манастир*. София, 1902 [Sprostranov, Е. Opis na rakopisite v bibliotekata na Rilskia manastir. Sofia, 1902].
- Стойкова 2002 С т о й к о в а, А. *Чудесата на св. Георги от Стишния пролог в балканската кирилска книжнина*. – В: Език и история на българските средновековни текстове. Сборник в чест на Е. Дограмаджиева (= Кирило-Методиевски студии. Кн. 14). София, 2001, с. 152–164 [Stoykova, А. Chudesata na sv. Georgi ot Stishnia prolog v balkanskata kirilska knizhnina. – V: Ezik i istoria na balgarskite srednovekovni tekstove. Sbornik v chest na E. Dogramadzhieva (= Kirilo-Methodievski studii. Kn. 14). Sofia, 2001, s. 152–164].
- Стойкова 2016 С т о й к о в а, А. *Свети Георги Победоносец. Агиографски произведения в южнославянската средновековна традиция*. София, 2016 [Stoykova, А. Sveti Georgi Pobedonosets. Agiografски proizvedenia v yuzhnoslavyanskata srednovekovna traditsia. Sofia, 2016].
- Тасева 2006 Т а с е в а, Л. *Параллельные южнославянские переводы Стишного пролога и триодных синаксарей*. – Byzantinoslavica, 64 (2006), с. 169–184 [Taseva, Л. Parallel'nye iuzhnoslavianskie perevody Stishnogo prologa i triodnyh sinaksarej. – Byzantinoslavica, 64 (2006), s. 169–184].
- Тасева 2016 Т а с е в а, Л. *Стишнийят пролог във Великите чети-минеи за месец март*. – В: Vis et sapientia: Studia in honorem Anisavae

- Miltenova. Нови извори, интерпретации и подходи в медиевистиката. София, 2016, с. 420–439 [Taseva, L. Stishniyat prolog vav Velikite cheti-minei za mesets mart. – V: Vis et sapientia: Studia in honorem Anisavae Miltenova. Novi izvori, interpretatsii i podhodi v medievistikata. Sofia, 2016, s. 420–439].
- Тасева 2021
Т а с е в а, Л. *От писмените свидетели за сръбския Стишен пролог към локализацията на превода.* – Сборник радова Византолошког института, 58 (2021), с. 185–197 [Taseva, L. Ot pismenite svideteli za srabskia Stishen prolog kam lokalizatsiyata na prevoda. – Zbornik radova Vizantoloshkog instituta, 58 (2021), s. 185–197].
- Тихова 2020
Т и х о в а, А. *Местоименната система в търновската редакция на Стишния пролог.* Шумен, 2020 [Tihova, A. Mestoimennata sistema v tarnovskata redaktsia na Stishnia prolog. Shumen, 2020].
- Томова 2005
Т о м о в а, Е. *Проложното житие на св. Михаил Воин (Предварителни текстологически наблюдения).* – Старобългарска литература, 33–34 (2005), с. 209–220 [Tomova, E. Prolozhnoto zhitie na sv. Mihail Voin (Predvaritelni tekstologicheski nablyudenia). – Starobalgarska literatura, 33–34 (2005), s. 209–220].
- Томова 2018
Т о м о в а, Е. *Българе же и сръбље. Из литературната история на житията на св. Иван Рилски в Сърбия (XIV–XVII в.).* – В: Академик Петър Динеков в хуманитарната наука – идеи, позиции, концепции. София, 2018, с. 293–300 [Tomova, E. Bъlgare zhe i srъblye. Iz literaturnata istoria na zhitiyata na sv. Ivan Rilski v Sarbia (XIV–XVII v.). – V: Akademik Petar Dinekov v humanitarnata nauka – idei, pozitsii, kontseptsii. Sofia, 2018, s. 293–300].
- Тотоманова 2003
Т о т о м а н о в а, А. *Правопис, ресавски.* – В: Старобългарска литература. Енциклопедичен речник. Съст. Д. Петканова. В. Търново, 2003, с. 388–389 [Totomanova, A. Pravopis, resavski. – V: Starobalgarska literatura. Entsiklopedichen rechnik. Sast. D. Petkanova. V. Tarnovo, 2003, s. 388–389].
- Трифуновић 1990
Т р и ф у н о в и ћ, Ђ. *Азбучник српских средњовековних књижевних појмова.* 2. доп. изд. Београд, 1990 [Trifunović, Ђ. Azbučnik srpskih srednjovekovnih književnih pojmov. 2. dop. izd. Beograd, 1990].
- Турилов 1978
Т у р и л о в, А. А. *Оригинальные южнославянские сочинения в русской книжности XV–XVI вв.* – В: Теория и практика источниковедения и археографии отечественной истории. Москва, 1978, с. 39–50 [Turilov, A. A. Original'nye iuzhnoslavianskie sochineniia v russkoj knizhnosti XV–XVI vv. – V: Teoriia i praktika istochnikovedeniia i arheografii otechestvennoĭ istorii. Moskva, 1978, s. 39–50].
- Турилов 2012
Т у р и л о в, А. А. *Южнославянские переводы XIV–XV вв. и корпус переводных текстов на Руси (К 110-летию выхода в*

- свет труда И. Соболевского*). – В: Межславянские культурные связи эпохи Средневековья и источниковедение истории и культуры славян. Этюды и характеристики. Москва, 2012, с. 556–583 [Turilov, A. A. Iuzhnoslavianskie perevody XIV–XV vv. i korpus perevodnykh tekstov na Rusi (K 110-letii vykhoda v svet truda I. Sobolevskogo). – V: Mezhslavianskie kul'turnye sviazi epokhi Srednevekov'ia i istochnikovedenie istorii i kul'tury slavian. Etiudy i kharakteristiki. Moskva, 2012, s. 556–583].
- Турилов, Мошкова 1999 Турилов, А. А., Л. В. Мошкова. *Славянские рукописи афонских обителей*. Под ред. А.-Э. Н. Тахиаоса. Фессалоники, 1999 [Turilov, A. A., L. V. Moshkova. Slavianskie rukopisi afonskikh obitelei. Pod red. A.-E. N. Tahiaosa. Fessaloniki, 1999].
- Турилов, Мошкова 2016 Турилов, А. А., Л. В. Мошкова. *Каталог славянских рукописей афонских обителей*. Под ред. профессора А.-Э. Н. Тахиаоса. 2. испр. и доп. изд. Београд, 2016 [Turilov, A. A., L. V. Moshkova. Katalog slavianskikh rukopisei afonskikh obitelei. Pod red. professora A.-E. N. Takhiaosa. 2. ispr. i dop. izd. Beograd, 2016].
- Христова 1978 Христова, Б. *Рилският монах Спиридон*. – Старобългарска литература, 3 (1978), с. 113–121 [Hristova, B. Rilskiyat monah Spiridon. – Starobalgarska literatura, 3 (1978), s. 113–121].
- Христова 1981 Христова, Б. *Неизвестно проложно стивно житие за Иван Рилски*. – Известия на Народната библиотека „Кирил и Методий“, 16 (1981), 22, с. 311–320 [Hristova, B. Neizvestno prolozhno stishno zhitie za Ivan Rilski. – Izvestia na Narodnata biblioteka „Kiril i Metodiy“, 16 (1981), 22, s. 311–320].
- Христова 1991 Христова, Б. *За ресавските български ръкописи от XV–XVII век*. – Palaeobulgarica, 15 (1991), № 4, с. 50–55 [Hristova, B. Za resavskite balgarski rakopisi ot XV–XVII vek. – Palaeobulgarica, 15 (1991), № 4, s. 50–55].
- Христова, Караджова, Икономова 1982 Христова, Б., Д. Караджова, А. Икономова. *Български ръкописи от XI до XVIII век, запазени в България. Своден каталог*. Т. 1. София, 1982 [Hristova, B., D. Karadzova, A. Ionomova. Balgarski rakopisi ot XI do XVIII vek, zapazeni v Bulgaria. Svoden katalog. T. 1. Sofia, 1982].
- Чистякова 2008 Чистякова, М. В. *Текстология вильнюских рукописных прологов: сентябрь–ноябрь*. Вильнюс, 2008 [Chistiakova, M. V. Tekstologija vil'nuskiikh rukopisnykh prologov: sentiabr'–noiabr'. Vil'nus, 2008].
- Чистякова 2012 Чистякова, М. В. *О родстве московской и кирилло-белозерской редакций Стивного пролога* [Chistiakova, M. V. O rodstve moskovskoi i kirillo-belozerskoi redaktsii Stishnogo prologa]. – In: Slavistica Vilnensis. Kalbyrata, 57 (2012), № 2, с. 33–44.

- Чистякова 2018 Ч и с т я к о в а, М. В. *О южнославянских переводах Стишного пролога*. – В: Scala paradise. Академику Димитрију Богдановићу у спомен. Београд, 2018, с. 437–455 [Chistiakova, M. V. *O iuzhnoslavianskikh perevodakh Stishnogo prologa*. – V: Scala paradise. Akademiku Dimitriju Bogdanoviću u spomen. Beograd, 2018, s. 437–455].
- Яцимирский 1916 Я ц и м и р с к и й, А. И. *Мелкие тексты и заметки по старинной славянской и русской литературам*. – Известия ОРЯС, 21 (1916), № 1, с. 27–44 [Iatsimirskii, A. I. *Melkie teksty i zametki po starinnoi slavianskoï i russkoï literaturam*. – Izvestiia ORIAS, 21 (1916), № 1, s. 27–44].
- Iufu 1963 I u f u, I. *Mănăstirea Moldovița – centru cultural important din perioada culturii române în limba slavona (sec. XV–XVIII)*. – Mitropolia Moldovei și Sucevei, 39 (1963) № 7–8, p. 428–455.
- Panaiteescu 1959 P a n a i t e s c u, P. P. *Manuscrisele slave din Biblioteca Academiei R.P.R.* Vol. 1. București, 1959.

ABOUT THE COMPOSITION OF TWO MANUSCRIPTS CONTAINING
THE *PROLOGUE IN VERSE* FOR THE WHOLE YEAR

(Summary)

The article examines the composition of two South Slavic manuscripts, containing a *Prologue in verse* for the whole year from the collections of the Zograf Monastery (Zogr. 47), and the Rila Monastery (RM 2/20). Both manuscripts were created approximately at the same time – the first half of the 16th century. The first manuscript was written by Joan Milosev and his brother Nikola, and the second – by hieromonk Spiridon in the Rila Monastery. The content of the two manuscripts was compared with the twelve volume issue of the Turnovo version of the *Prologue in verse*. As a result, it was found that they belonged to this redaction, but in their creation they used different sources. While Zogr. 47 strictly follows the composition of the Tarnovo redaction, in PM 2/20 there is a significant number of abbreviated prologue texts. This is shown in the Appendix, where the missing and added texts in both manuscripts are indicated. The observations on the composition of the both year-round manuscripts of the *Prologue in verse* have their place in the studies of the history of the origin and distribution of this hagiographic collection in the Bulgarian, Serbian and Russian literature.

Keywords: Prologue in verse; Slavonic manuscripts; mediaeval translations from Greek; editing of manuscript.

*Georgi Petkov,
“Paisii Hilendarski” University of Plovdiv*